

Uppföljning

AV ALKOHOL- NARKOTIKA-, DOPNING-, TOBAKS- OCH SPELPOLITISKT PROGRAM 2022 - 2024

Dnr: 2022/742

Datum: 1.11.2022

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	2
Uppföljning av politiska målsättningar.....	2
3.1 Målsättning 1: <i>Antalet personer som utvecklar skadligt bruk eller beroende av alkohol, tobak eller spel ska minska och antalet personer som börjar använda narkotika eller dopningspreparat ska minska</i>	3
3.2 Målsättning 2: <i>Debutåldern för alkohol, tobak och spel om pengar ska successivt höjas. Ingen under 18 år ska bruka ANDT eller spel om pengar</i>	11
3.3 Målsättning 3: <i>Totalkonsumtionen av alkohol, tobak, narkotika, dopningspreparat och spel om pengar ska minska. Det långsiktiga målet gällande tobak är ett rökfritt Åland år 2030 och ett tobaksfritt Åland år 2040</i>	14
3.4 Målsättning 4: <i>Tillgängligheten till alkohol, narkotika, dopningspreparat och tobak ska minska. Spel om pengar ska utgöra en sund och säker arena där efterfrågan på spel tillgodoses under kontrollerade former</i>	18
3.5 Målsättning 5: <i>Tillgången till vård och stöd av god kvalitet för personer med skadligt bruk eller beroende samt för deras anhöriga och närstående ska säkras och utformas utifrån varje persons behov och förutsättningar</i>	24
3.6 Målsättning 6: <i>Skadeverkningar relaterade till alkohol, tobak, narkotika, dopningspreparat och spel ska minska. Barn och unga ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av andras eller eget bruk av alkohol, narkotika, dopning, tobak eller spel</i>	25

Bakgrund

Landskapsregeringens socialvårdsbyrå sammanställer årliga uppföljningar av det ANDTS-politiska programmet¹ 2022 – 2024 och av det tillhörande åtgärdsprogrammet², för den parlamentariska kommitté som utsetts för programtiden. Detta dokument har tagits fram för att följa upp de indikatorer som är kopplade till det *politiska programmets* målsättningar. Uppföljningen innehåller endast offentliga uppgifter. Detta dokument utgör **den första uppföljningen** av programmet, vilken behandlades av den parlamentariska kommittén 28.10.2022 vid ett sammanträde. Uppföljningen publiceras på landskapsregeringens hemsida.

Uppföljning av politiska målsättningar

Uppföljningen baserar sig på de *indikatorer* som kopplats till varje enskilt mål i det politiska programmet (programmets avsnitt 7.2). Det politiska programmet, inklusive många av de åtgärder som listas i åtgärdsprogrammet 2022 – 2024, är avsedda att ha effekt på en längre tidshorisont än programtiden. Antaget är ändå att riktningen på områdena för de olika målen kan utläsas av de samlade indikatorerna.

Tolkningen av indikatorerna förutsätter medvetenhet om och förståelse för olika påverkande faktorer. Vid uppföljningen behöver beaktas att vissa indikatorer baserar sig på ett förhållandevis litet underlag, vilket kan leda till stora kast mellan mätningar. Detta påverkar förutom indikatorns jämförelsebarhet från år till år, även jämförelsebarheten mellan Åland och närregioner. Att beakta vid statistiska jämförelser över tid, är också att statistik kan påverkas av exempelvis mätfel, brister eller olika praxis i rapportering av uppgifter, uppgifter som lämnats bort av sekretesskäl på grund av få iakttagelser, föränderliga definitioner samt indikatorer som omformats. Några av indikatorerna som presenteras påverkas dessutom av tillgängliga myndighetsresurser och prioriteringar. I de flesta fall har inga tolkningar fogats till diagrammen i denna sammanställning.

---

¹ https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/guidedocument/alr_andts-politiskt_program_2022-2024_270122.pdf

² https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/guidedocument/andts-atgardsprogram_2022-2024_-_070422.pdf

3.1 Målsättning 1:

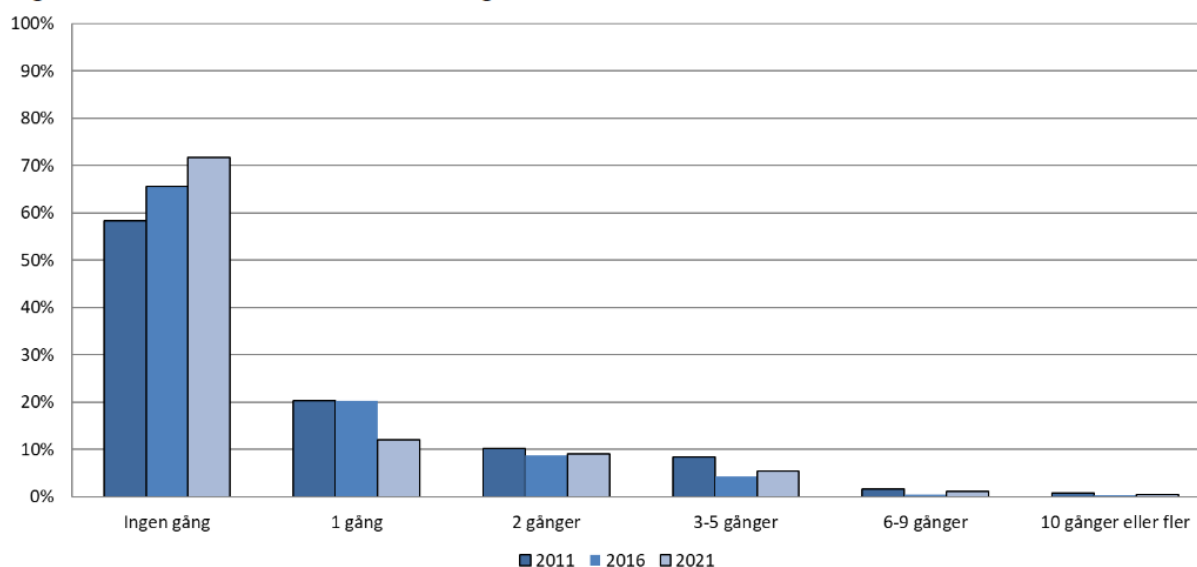
Antalet personer som utvecklar skadligt bruk eller beroende av alkohol, tobak eller spel ska minska och antalet personer som börjar använda narkotika eller dopningspreparat ska minska

Indikatorer för uppföljning: Högkonsumenter av alkohol, daglig tobaksanvändning, narkotika- läkemedels- och dopningsbruk samt subjektiv bedömning av om digitalt spelande eller penningspel utgör ett problem (ÅSUB:s undersökningar av ålänningars ANDTS-vanor). Ungas intensivkonsumtion av alkohol, dagligt tobaksbruk samt narkotikabruk (Folkhälsans drogvaneundersökningar och enkäten Hälsa i skolan). Antalet klienter/patienter i behandling (Beroendemottagningen/ÅHS via ÅSUB/THL). Klienter som vårdats på institutioner för missbrukarvård (THL). Antal narkotikarelaterade brott och rattfyllerier (Statistikcentralen).

Högkonsumenter av alkohol, daglig tobaksanvändning, narkotika- läkemedels- och dopningsbruk samt subjektiv bedömning av om digitalt spelande eller penningspel utgör ett problem (ÅSUB:s undersökningar av ålänningars ANDTS-vanor)

Indikatorerna nedan är från ÅSUB:s ANDTS-enkätundersökning år 2021 som riktades till 18 - 79-åringar.

Andel (%) svarande som vid samma tillfälle brukat alkohol motsvarande högkonsumtion under de senaste 30 dagarna 2011, 2016 och 2021

Not: Högkonsumtion motsvarar 6 alkoholportioner.

Källa: ÅSUB

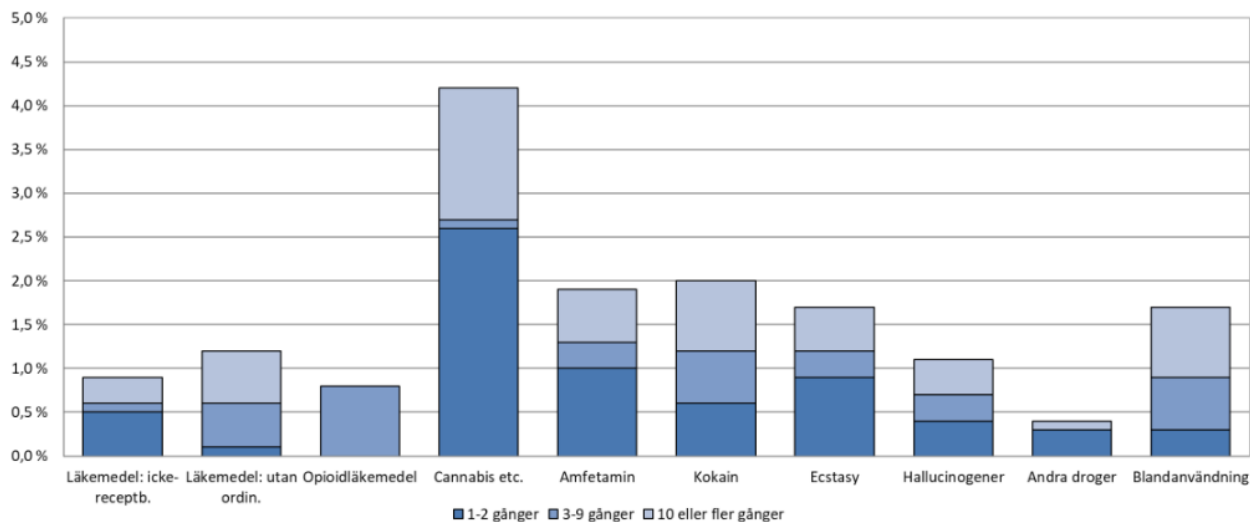
Andel (%) unga svarande som använt narkotika under de senaste fem åren 2011, 2016 och 2021

	2011	2016	2021
<i>Läkemedel: alla svarande</i>	5	5	2
18-24 år	9	9	13
25-39 år	3	3	1
<i>Cannabis: alla svarande</i>	2	4	4
18-24 år	13	20	13
25-39 år	3	8	10
<i>Andra droger: alla svarande</i>	1	2	2
18-24 år	0	8	16
25-39 år	2	2	2

I andra droger ingår bl.a. amfetamin, kokain, ecstasy och hallucinogener.
Källa: ÅSUB Rapport 2011:6; ÅSUB Rapport 2016:7

Antalet svarande i gruppen 18 - 24 år utgör som helhet ett litet urval i ÅSUB:s undersökning varför slutsatser om åldersgruppen bör dras med försiktighet.

Andel (%) svarande som uppgett att de använt narkotika och andra rusmedel minst en gång under de senaste fem åren (efter rusmedelsgrupp)

Källa: ÅSUB 2021

Andel (%) vuxna ålänningar som röker och/eller snusar, enligt undersökningarna på Åland 1996–2021

År	1996	2001	2005	2011	2016	2021
Röker och/eller snusar regelbundet	29	24	22	12	14	15

Källa: ÅSUB 2021

Spel om pengar

Från ÅSUB:s ANDTS-enkätundersökning år 2021, riktad till 18 - 79-åringar:

År	2011	2016	2021
Antal som spelat om pengar senaste 12 mån. (%)	60	52	39
För personerna ovan genomsnittlig insats senaste 7 dagar (Euro)	22	23	20

Källa: ÅSUB 2021

Fyra procent uppgav år 2021 att de upplever att det egna spelandet kan vara ett problem. Frågan som ÅSUB nyttjat om antalet personer med problem med spel om pengar har varierat från undersökning till undersökning, varför resultatet inte publicerats som en årsvis jämförelse.

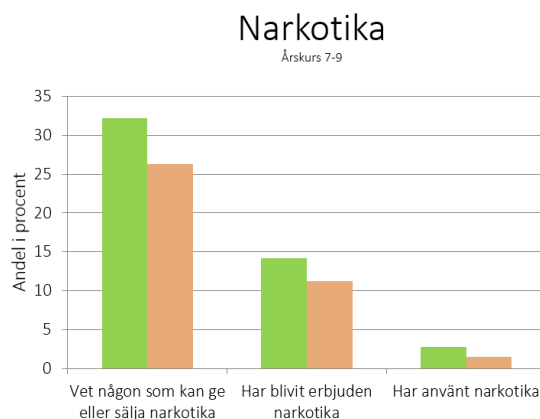
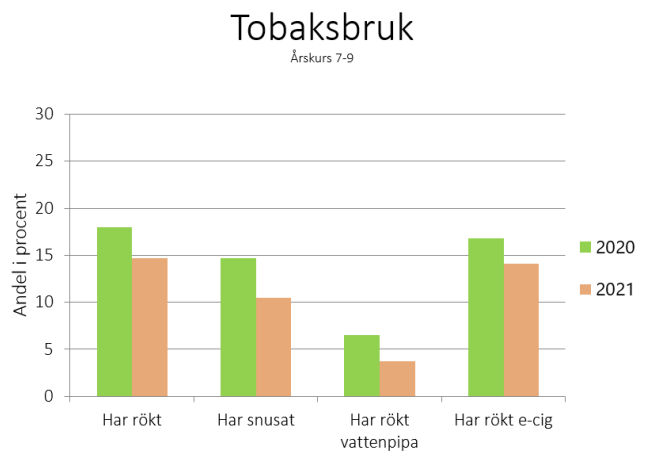
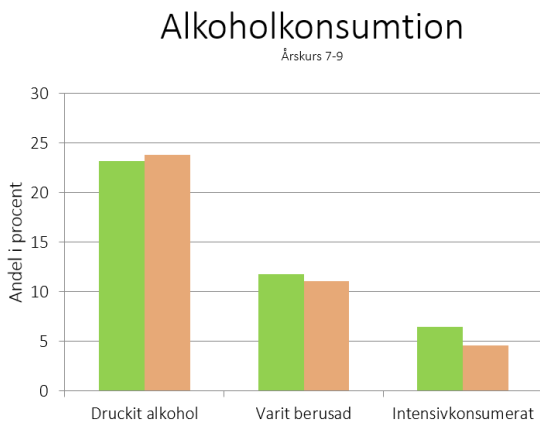
Digitalt spelande

Från ÅSUB:s ANDTS-enkätundersökning riktad till 18 - 79-åringar:

	2016	2021
Andel (%) svarande som spelat digitala icke-penningspel under de senaste tolv månaderna	49	45
Andel (%) svarande av de som spelat digitala spel som uppgett att spelandet då och då eller ofta påverkat livet på ett negativt sätt	14	17

Ungas intensivkonsumtion av alkohol, dagligt tobaksbruk samt narkotikabruk (Folkhälsans drogvanundersökningar och enkäten Hälsa i skolan) åk 7-9

ATN-bruk Årskurs 7 - 9

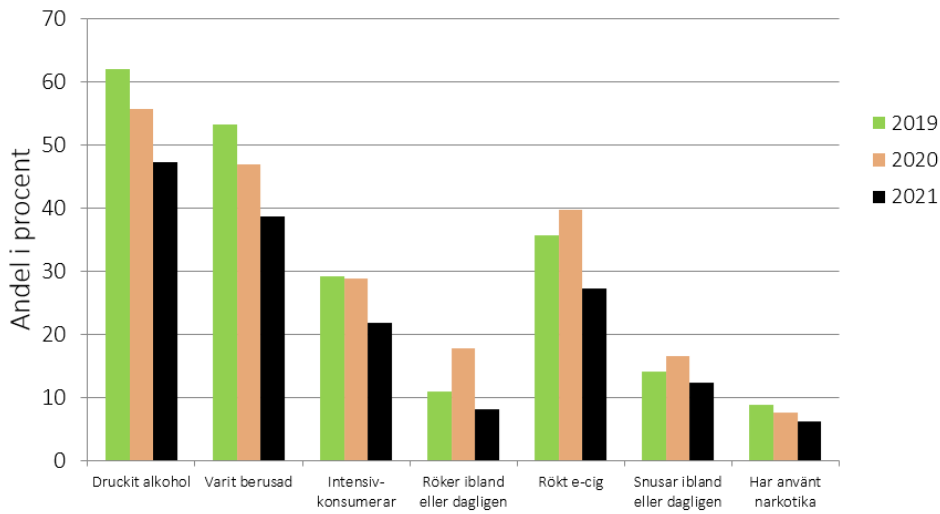

Källa: Folkhälsans drogvanundersökningar

ATN-bruk i Ålands gymnasium

Ålands lyceum

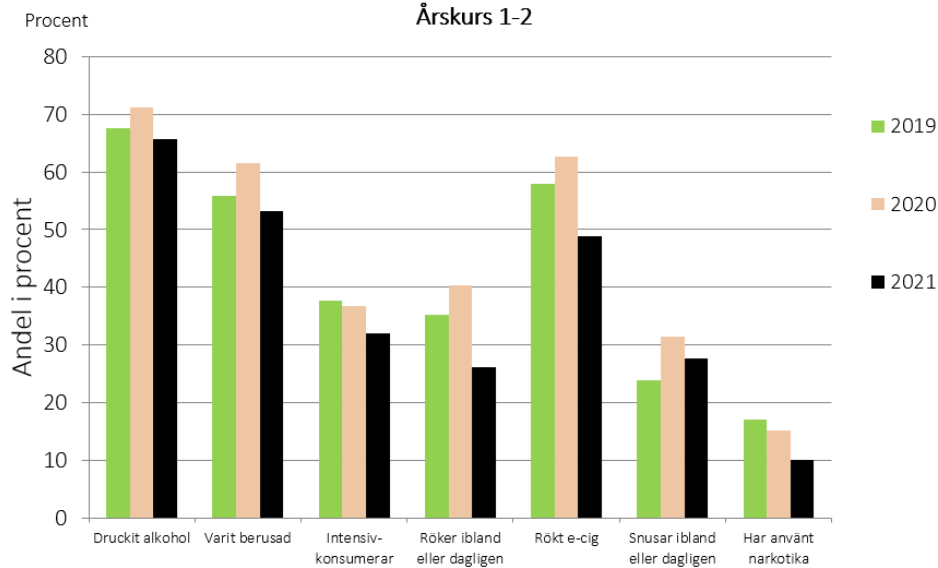
Åk 1-2

Källa: Folkhälsans droganeundersökningar

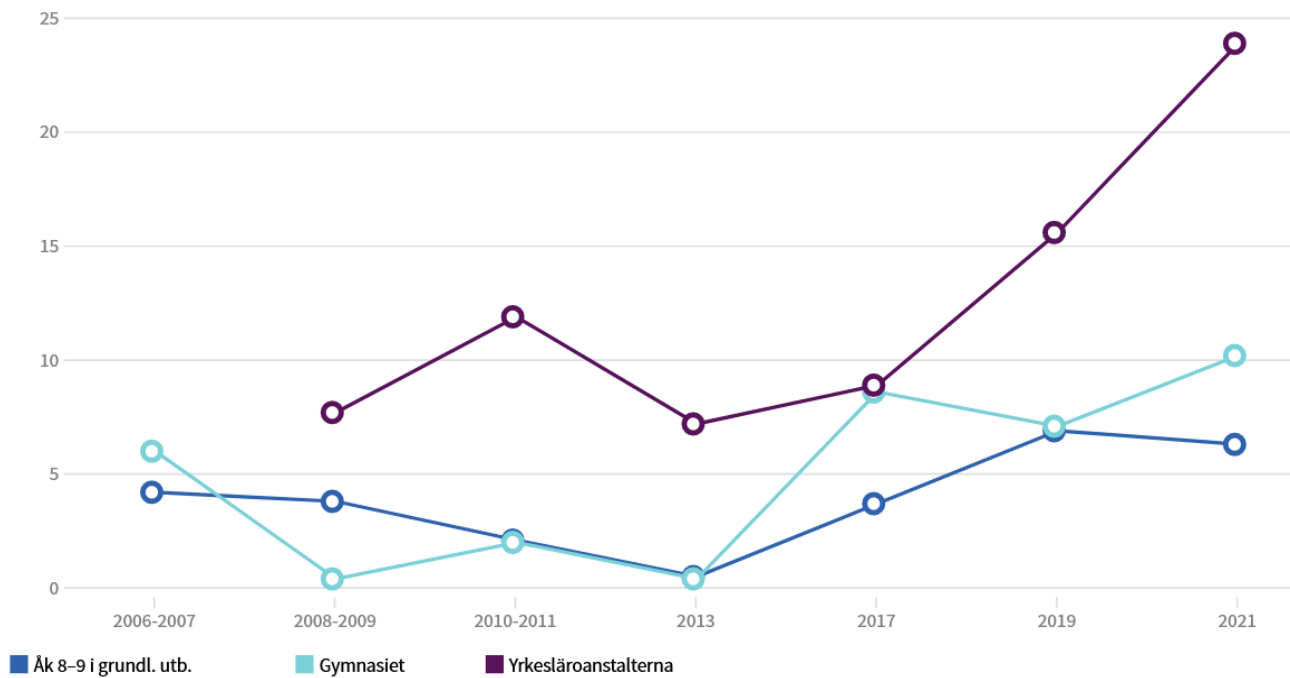
Ålands yrkesgymnasium

Årskurs 1-2

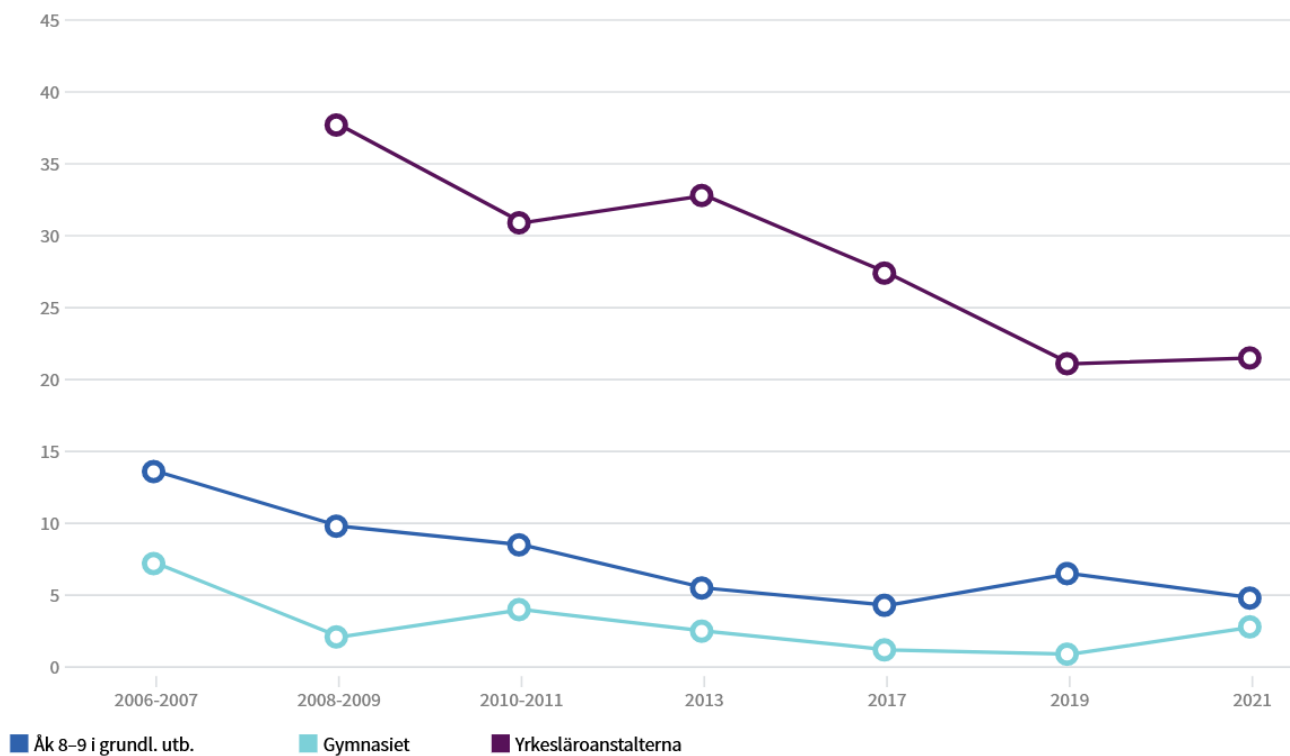
Källa: Folkhälsans droganeundersökningar

Andelen (%) åländska ungdomar som använder snus dagligen

Källa: Enkäten hälsa i skolan. THL.

Andelen (%) åländska ungdomar som röker dagligen

Källa: Enkäten hälsa i skolan. THL.

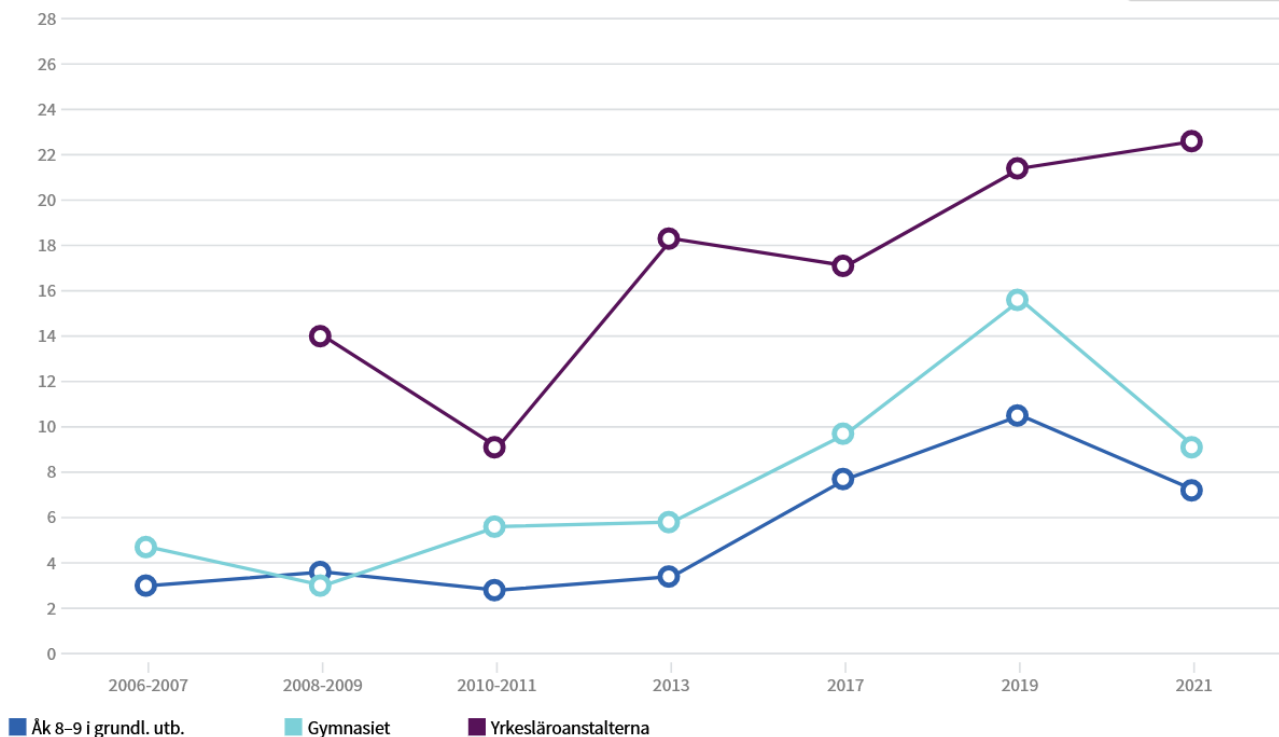

Andel (%) åländska ungdomar som använder alkohol varje vecka

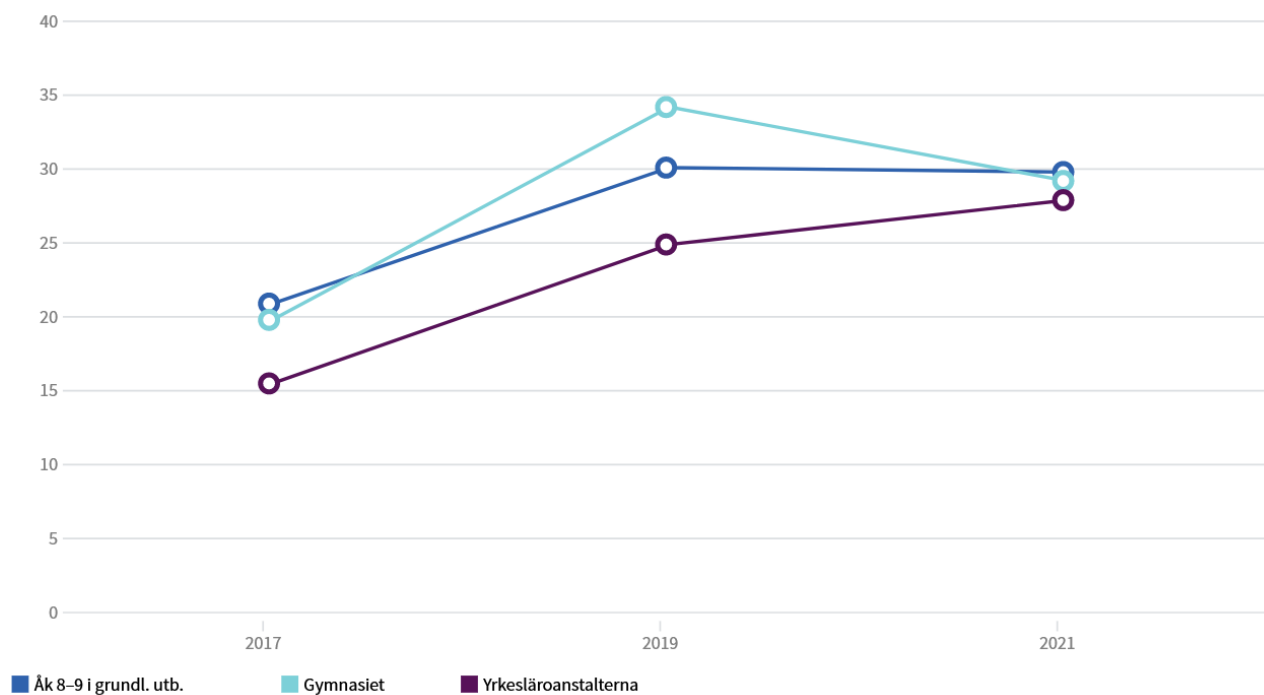
Källa: Enkäten hälsa i skolan. THL.

Andel (%) åländska ungdomar som har prövat olagliga droger åtminstone en gång

Källa: Enkäten hälsa i skolan. THL.

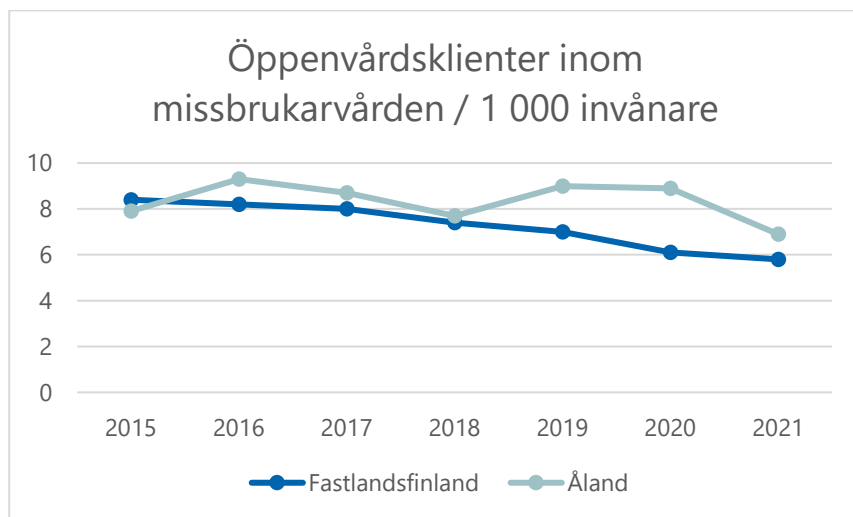
Ungdomar som uppgett att de ofta försökt tillbringa mindre tid på nätet, men inte lyckats, %

Källa: Enkäten hälsa i skolan. THL.

Indikatorn är inte omnämnd i ANDTS-politiska programmet utan har i efterhand tagits med för att följa upp nätberoende bland ungdomar, inklusive olika former av spel.

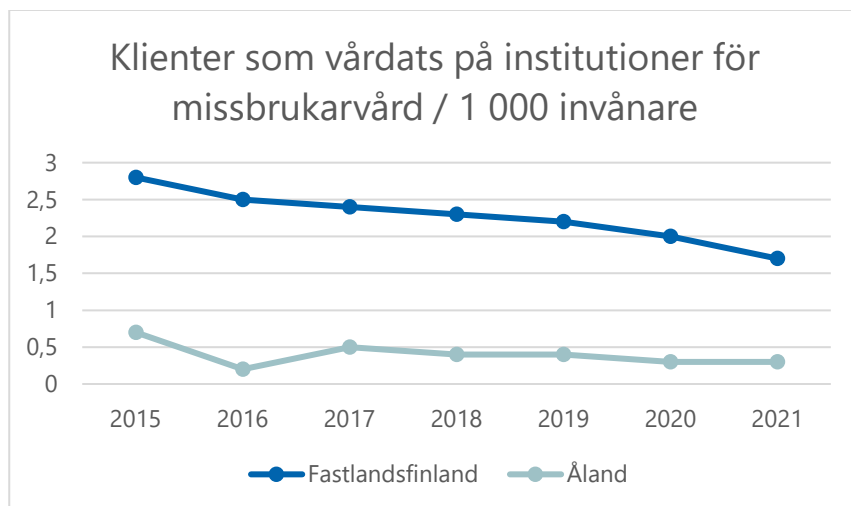
Antalet klienter/patienter i behandling (Beroendemottagningen/ÅHS via ÅSUB/THL)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Fastlandsfinland	8,4	8,2	8	7,4	7	6,1	5,8
Åland	7,9	9,3	8,7	7,7	9	8,9	6,9

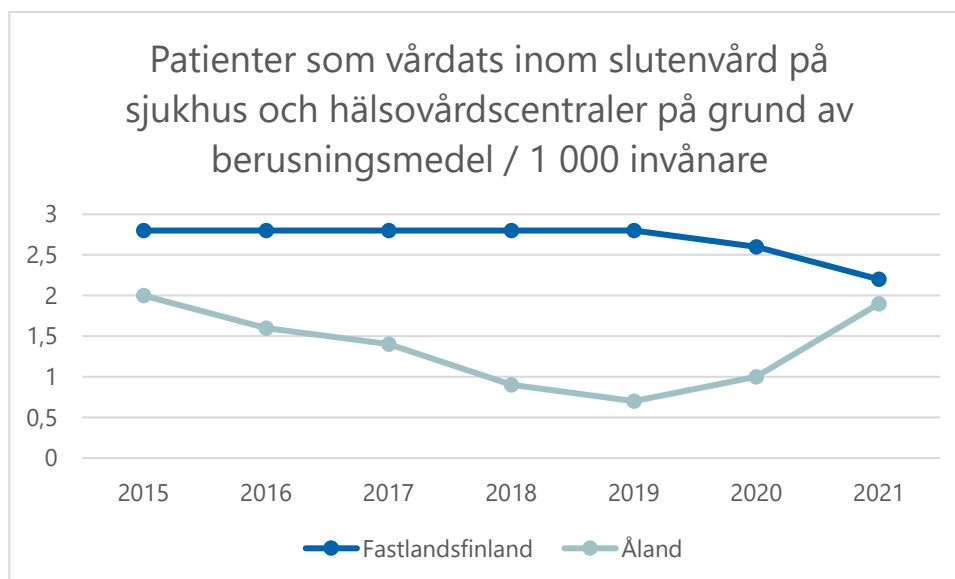
Källa: THL/Sotkanet

Klienter som vårdats på institutioner för missbrukarvård (THL)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Fastlandsfinland	2,8	2,5	2,4	2,3	2,2	2	1,7
Åland	0,7	0,2	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3

Källa: THL/Sotkanet

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Fastlandsfinland	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,6	2,2
Åland	2	1,6	1,4	0,9	0,7	1	1,9

Källa: THL/Sotkanet

Antal narkotikarelaterade brott och rattfyllerier (Statistikcentralen)

Indikatorerna presenteras under målsättning 6 nedan.

3.2 Målsättning 2:

Debutåldern för alkohol, tobak och spel om pengar ska successivt höjas. Ingen under 18 år ska bruka ANDT eller spel om pengar

Indikatorer för uppföljning: Debut med alkohol och tobak (Folkhälsans drogvanundersökningar och enkäten Hälsa i skolan) genom uppföljning av olika skolstadier. Nykterhet, tobaksfrihet och andelen som testat narkotika (Folkhälsans drogvanundersökningar och enkäten Hälsa i skolan). Spelar penningsspel varje vecka (enkäten Hälsa i skolan). Föräldrars restriktivitet till barns användande av alkohol och tobak (Folkhälsans drogvanundersökningar).

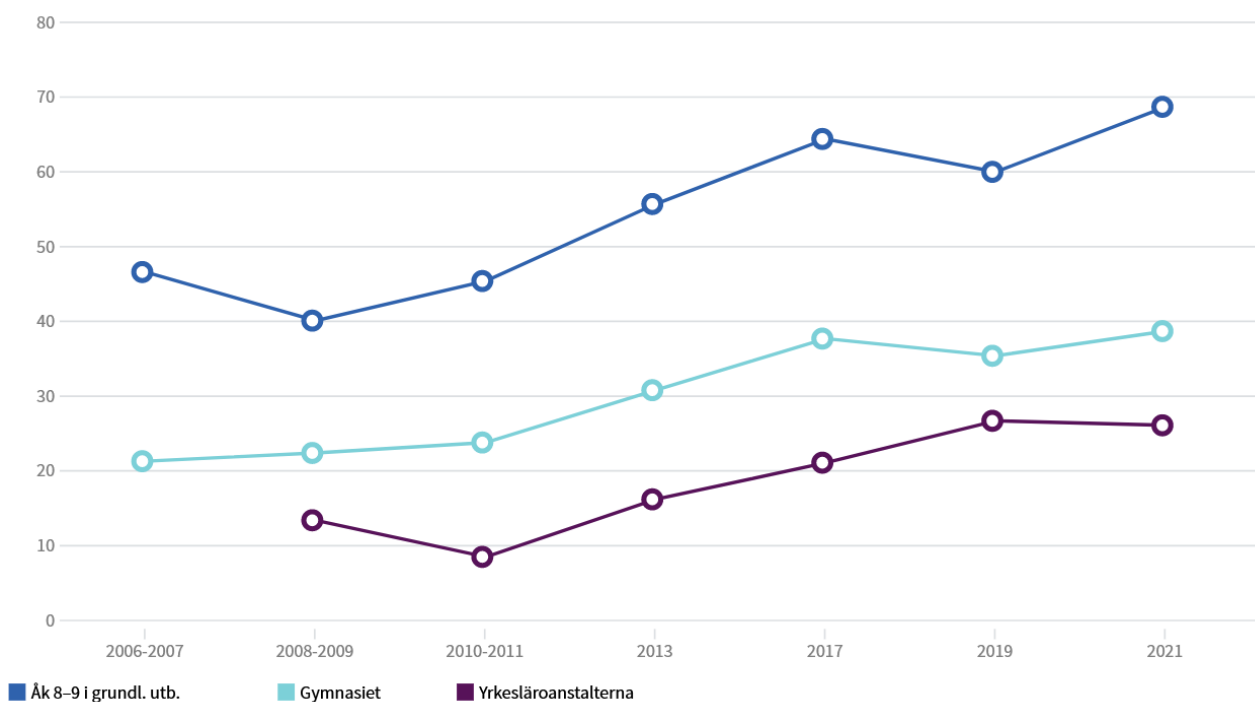
De flesta indikatorerna från drogvanundersökningarna presenteras under målsättning 1 ovan.

Debut med alkohol och tobak (Folkhälsans drogvanundersökningar och enkäten Hälsa i skolan) genom uppföljning av olika skolstadier

Indikatorn (debutålder) följs upp genom att jämföra de olika skolstadierna i alkohol- och tobakindikatorerna under målsättning 1 (drogvanundersökningarna och Hälsa i skola-undersökningarna).

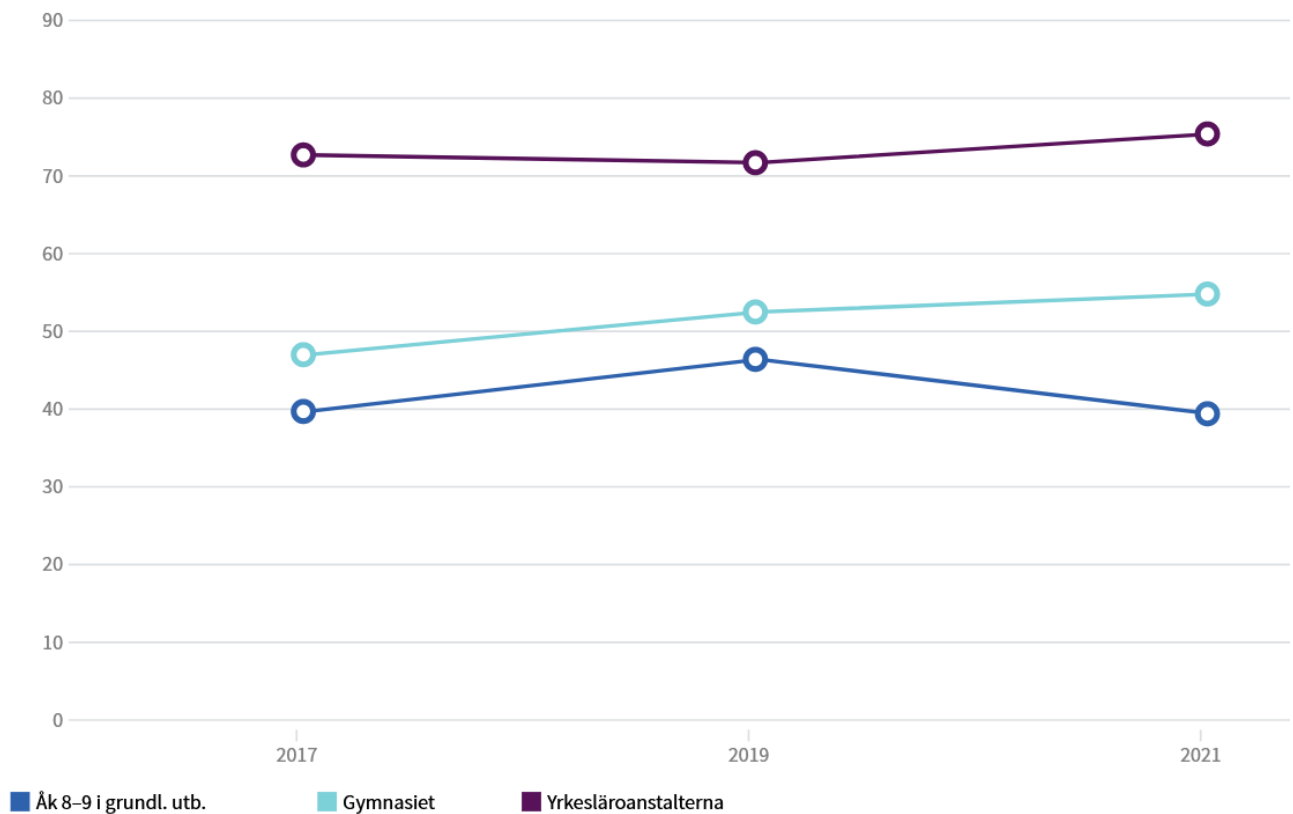
Nykterhet, tobaksfrihet och andelen som testat narkotika (Folkhälsans drogvanundersökningar och enkäten Hälsa i skolan)

Andelen (%) ungdomar som inte använder alkohol

Källa: Enkäten hälsa i skolan. THL.

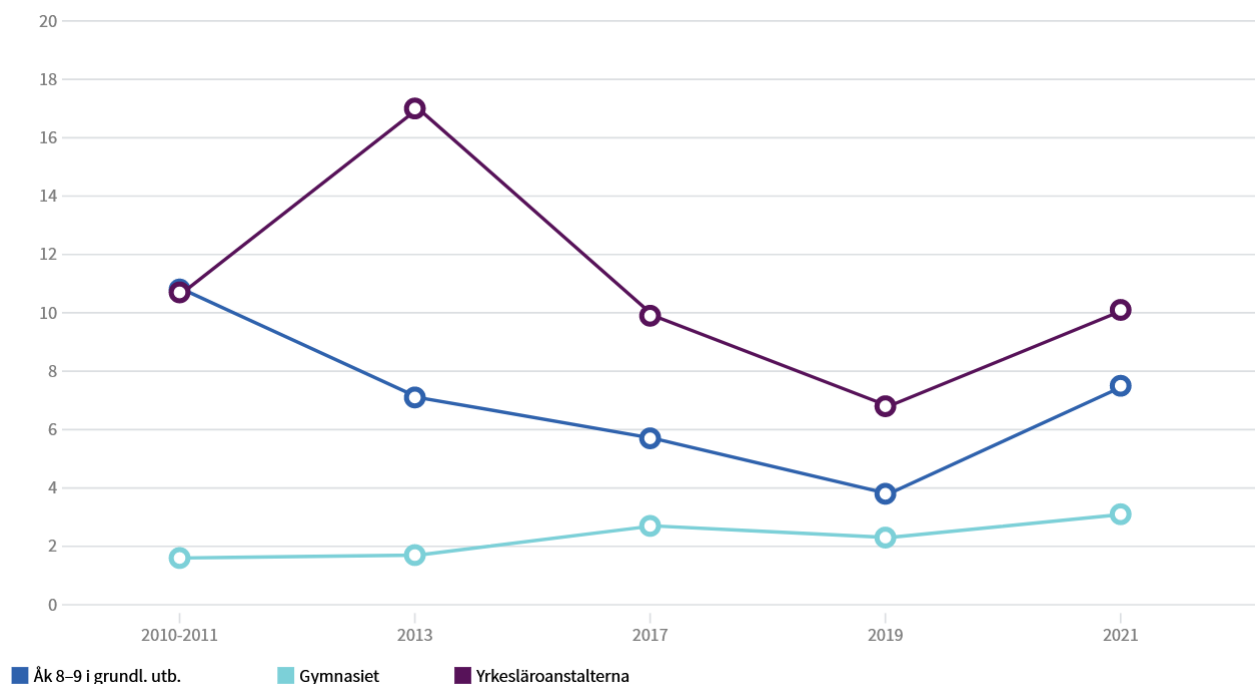
Andelen (%) ungdomar som har använt någon tobaksprodukt eller e-cigarett åtminstone en gång under sin livstid

Källa: Enkäten hälsa i skolan. THL.

Spelar penningsspel varje vecka (enkäten Hälsa i skolan)

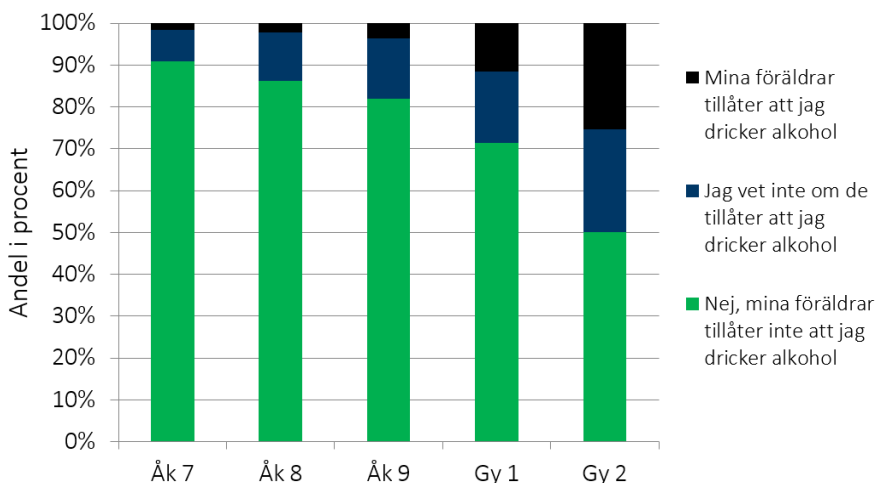
Andelen (%) ungdomar som spelar penningsspel minst 1 - 2 gånger i veckan

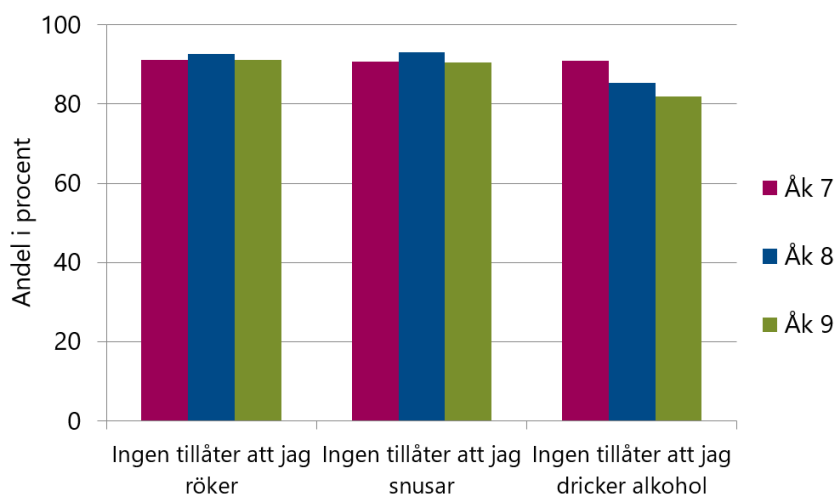
Källa: Enkäten hälsa i skolan. THL.

Indikatorn är inte beskrivande vad gäller debut med spel om pengar, men har nyttjats på grund av avsaknad av lämpligare indikator. Indikatorn lämpar sig bäst under målsättning 1. I kommande uppföljningar kan Folkhälsans ungdomsundersökning (drogvaneundersökning), som hösten 2022 inkluderade även frågor om spel om pengar, nyttjas, för uppföljning av målsättning 2, genom att jämföra skolstadier.

Föräldrars restriktivitet till barns användande av alkohol och tobak (Folkhälsans drogvaneundersökningar)

Källa: Folkhälsans drogvaneundersökningar

Källa: Folkhälsans drogvaneundersökningar

Avsikten är att om möjligt publicera en tidsmässig uppföljning av föräldrars restriktivitet i nästa sammanställning.

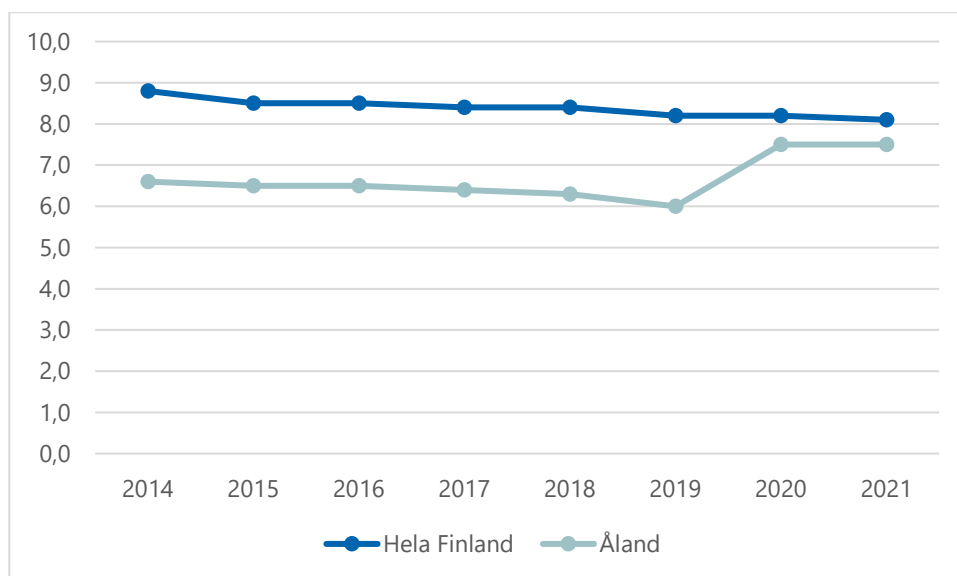
3.3 Målsättning 3:

Totalkonsumtionen av alkohol, tobak, narkotika, dopningspreparat och spel om pengar ska minska. Det långsiktiga målet gällande tobak är ett rökfritt Åland år 2030 och ett tobaksfritt Åland år 2040

Indikatorer för uppföljning: Försäljningsstatistik för alkohol på serveringsställen och i detaljhandel³ (ÅMHM, Valvira, Alko). Totalkonsumtion av alkohol (beräkningar i samband med ÅSUB:s ANDTS-undersökningar). Mätningar av narkotikarester i avloppsvattnet (THL). Bruk av alkohol, narkotika, läkemedel, dopning, tobaksprodukter och spel (ÅSUB:s undersökning om ålänningars ANDTS-vanor), Folkhälsans drogvaneundersökningar och enkäten Hälsa i skolan).

Försäljningsstatistik för alkohol på serveringsställen och i detaljhandel⁴ (ÅMHM, Valvira, Alko)

Registrerad försäljning av liter 100 % alkohol fördelat på personer över 15 år

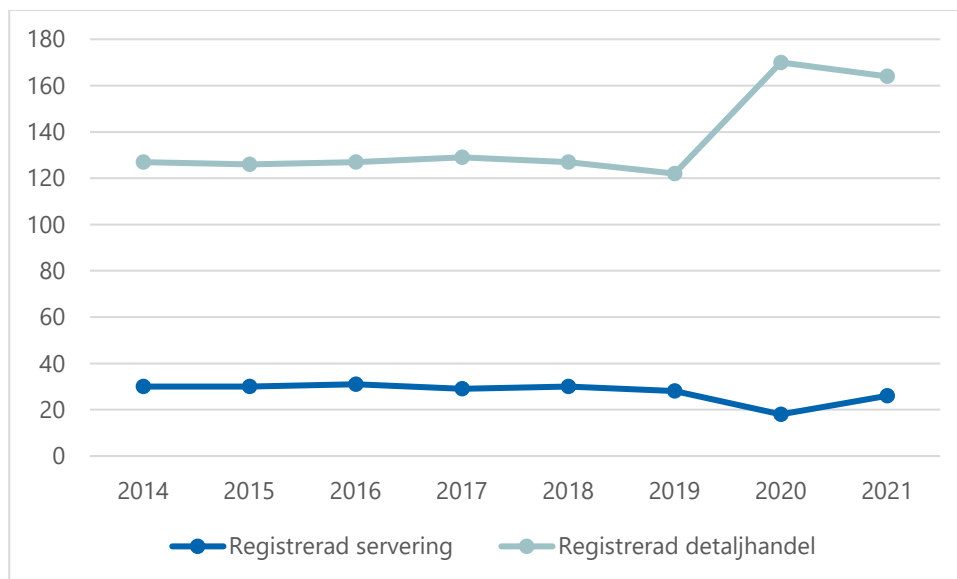
År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Hela Finland	8,8	8,5	8,5	8,4	8,4	8,2	8,2	8,1
Åland	6,6	6,5	6,5	6,4	6,3	6	7,5	7,5

Källa: Valvira. Sotkanet.

³ Exklusive försäljning på fartyg hemmahörande på Åland i utrikestrafik

⁴ Exklusive försäljning på fartyg hemmahörande på Åland i utrikestrafik

Registrerad försäljning i tusen liter 100 % alkohol på Åland

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Registrerad servering	30	30	31	29	30	28	18	26
Registrerad detaljhandel	127	126	127	129	127	122	170	164
Sammanlagd försäljning	157	156	158	158	156	150	188	190

Källa: Valvira (erhållna uppgifter).

Oregistrerad konsumtion i liter 100 % alkohol i hela Finland (uppskattning)

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Oregistrerad konsumtion	10800	10400	10800	9000	9200	8400	4900	3900
% av registrerad försäljning	27,0	26,6	27,8	23,2	23,7	22,1	12,8	10,2

Källa: Valvira (erhållna uppgifter).

Samtidigt som registrerad försäljning ökade (särskilt på Åland) år 2020 – 2021, minskade oregistrerad försäljning kraftigt. ÅSUB skrev i sin ANDTS-vaneundersökning 2021: "De svarande har i genomsnitt köpt 0,8 liter alkohol på färjor och flyg under de senaste tolv månaderna omräknat till 100-procentig alkohol. Den motsvarande siffran var 2,2 liter i den föregående undersökningen 2016".

Totalkonsumtion av alkohol (beräkningar i samband med ÅSUB:s ANDTS-undersökningar).

ÅSUB:s uppskattning av totalkonsumtionen av alkohol (registrerad och oregistrerad konsumtion), liter 100 % alkohol per personer 15 år och äldre

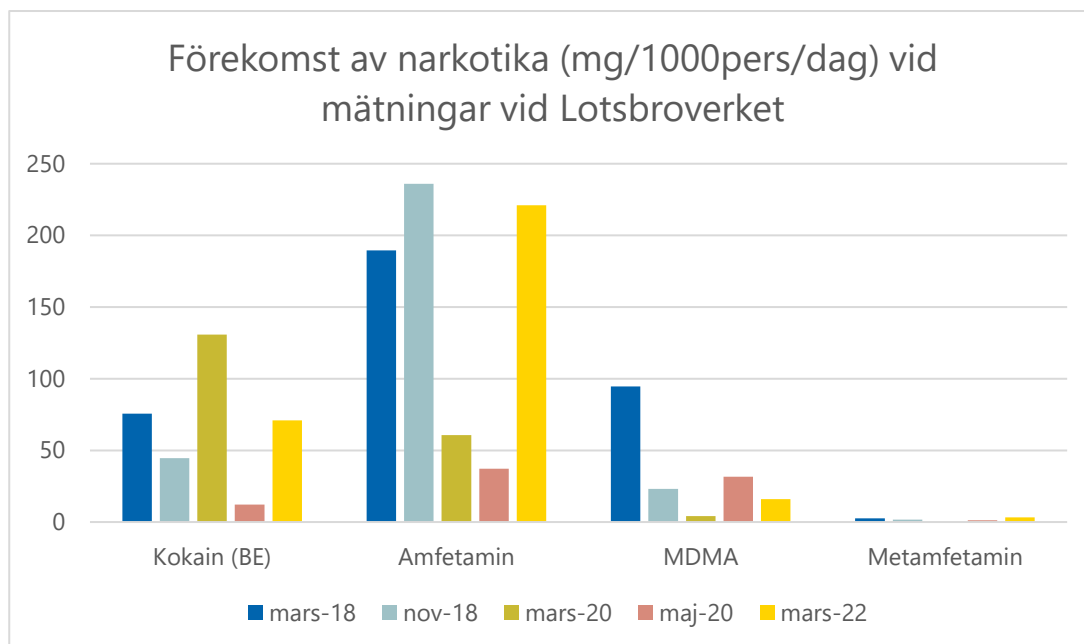
År		
2011	2016	2021
7,4 – 8,0	7,1 – 7,8	7,9 – 8,2

Källa: ÅSUB

I sammanhanget kan beaktas att i samma undersökning (enkät delen) uppskattade svararna alkoholbruket *under pandemin* ha förändrats enligt följande: Ingen påverkan/ej aktuellt: 84 %, Minskat: 12, Ökat: 5 %.

Mätningar av narkotikarester i avloppsvattnet (THL)

Insamlingsdatum	Kokain (BE)	Amfetamin	MDMA	Metamfetamin
03/2018	75,54	189,50	94,52	2,50
11/2018	44,53	235,98	23,03	1,65
03/2020	130,81	60,73	4,15	0,00
05/2020	12,16	37,25	31,71	1,22
03/2022	70,88	221,04	15,89	3,34

Uppgifterna nedan har lämnats av Lotsbroverket år 2020:

- Lotsbroverket inkluderar de ca 21 000 personer (invånare) som är anslutna (fördelat på 7 kommuner) till ledningarna. Även personer med enskilda avlopp kan bidra direkt, om t.ex. deras arbetsplats är kopplad till Lotsbroverket.
- Inkluderar även slam från andra kommuners reningsverk, från invånares enskilda avlopp, slutna tankar och 3-kammarbrunnar samt industriers processvatten (det sistnämnda till en mängd motsvarande ca 10 000 personer till en total personekvivalent om dryga 30 000PE).
- Av den ordinarie färjetrafiken är det endast Viking Lines Rosella som regelbundet lämnar avloppsvatten till Lotsbroverket.

En uppskattad normal engångsdos⁵ av de narkotikatyper som ingår i mätningarna:

Kokain: 25 - 100 mg

Amfetamin: 100 - 200 mg

MDMA: 50 - 250 mg

Metamfetamin: 10 - 30 mg

⁵ Uppgifterna om normala doser är från internetmedicin.se och utgör uppskattningar. Vid överdosering är mängderna flera gånger större än en vanlig dos.

Bruk av alkohol, narkotika, läkemedel, dopning, tobaksprodukter och spel (ÅSUB:s undersökning om ålänningars ANDTS-vanor, Folkhälsans drogvaneundersökningar och enkäten Hälsa i skolan)

Indikatorerna presenteras under målsättning 1 ovan, både vad gäller ungdomar och vuxna.

3.4 Målsättning 4:

Tillgängligheten till alkohol, narkotika, dopningspreparat och tobak ska minska. Spel om pengar ska utgöra en sund och säker arena där efterfrågan på spel tillgodoses under kontrollerade former.

Indikatorer för uppföljning: Antalet försäljningsställen⁶ för tobak och alkohol samt förlängda serveringstider (ÅMHM, Valvira, Statens ämbetsverk). Utvecklingen av punktskatter på tobak och alkohol. Åtgärder som vidtagits i syfte att minska spelmissbruk och sociala problem (PAF:s årliga redovisning till landskapsregeringen). Minderårigas anskaffning av alkohol och tobak (Folkhälsans drogvaneundersökningar och enkäten Hälsa i skolan). Hur lätt det är att skaffa droger på den egna orten (enkäten Hälsa i skolan). Om erbjudits narkotika och känner till personer som kan sälja eller ge narkotika (Folkhälsans drogvaneundersökningar).

Antalet försäljningsställen för alkohol, inkl. förlängd serveringstid

År	Alko-butiker	Alko-uthämt n.ställe	Gårdsvins- och sahtibutiker	Övrig detaljhandel	Serveringstillstånd*	Serveringsst. med detaljhandel	Förlängd serveringstid	
							Fortlöpande**	Tillfälliga
2020	2	10	3	53	127	1	4	6
2021	2	11	3	53	133	2	4	2
2022								

*Inkluderar inte tillfälliga serveringstillstånd

**Innan 1.11.2021 kunde förlängd servering beviljas för högst två år. Sådana tillstånd ingår här, och inte under tillfälliga.

Källa: Valvira, THL, ÅMHM

Anmälda försäljningsställen för tobak

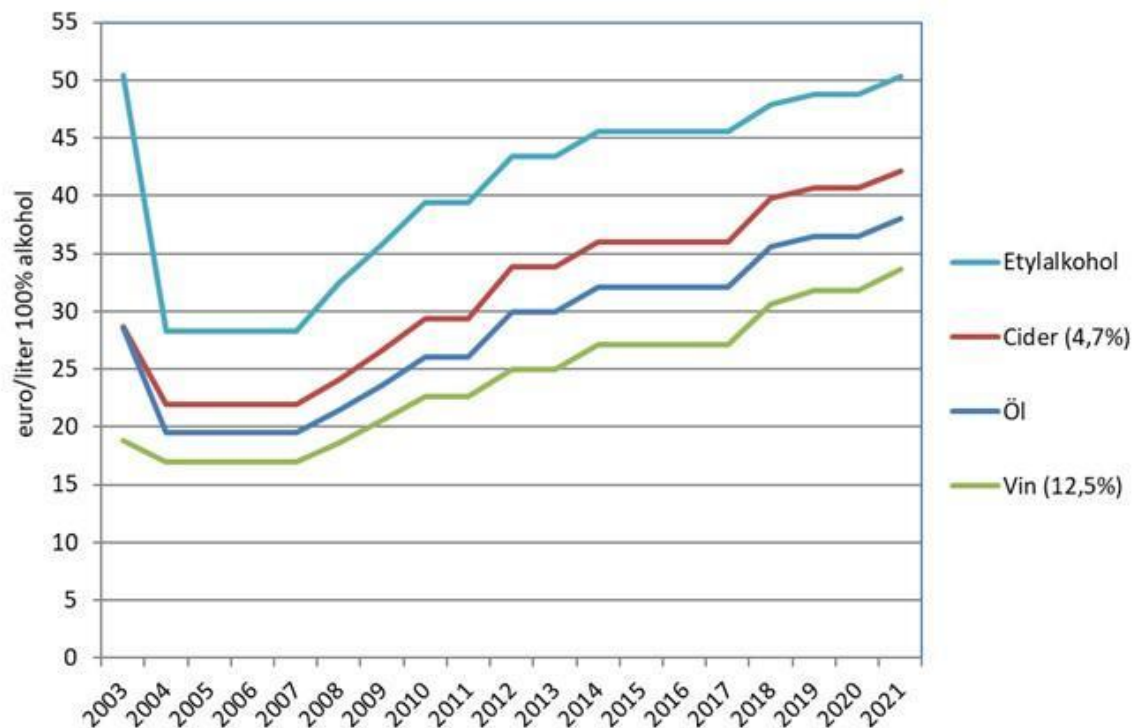
Uppgifterna i tabellen baserar sig på vad ÅMHM rapporterat för december/respektive år.

År	Antal
2021	51

Källa: ÅMHM

⁶ Omfattar landbaserad försäljning och försäljning på fartyg hemmahörande på Åland i utrikestrafik

Utvecklingen av punktskatter på tobak och alkohol

Källa: Finansministeriet: <https://vm.fi/sv/alkoholbeskattningen>

Notera att småbryggerier i Finland har rätt till reducerad skatt.

Tobaksskatt betalas beroende på produktgrupp, på enhetspris och procent av detaljhandelspriset. Tobaksaccisen framgår av tabellen till lagen om tobaksaccis (FFS 1470/1994). Förändringar av tobaksskatten under 2022 - 2023 är kända emedan riksdagen beslutat om den enligt Regeringsproposition 143/2021 rd. Till följd av höjningarna beräknades priset på cigaretter stiga sammanlagt med i genomsnitt 11 procent och priset på rulltobak med 35 procent. Priset på pip- och cigarettobak beräknades stiga sammanlagt med i genomsnitt 18 procent och priset på cigarrer och cigariller med 17 procent. Dessutom fogades en ny skatteklass för tobaksprodukter avsedda för upphettning, för vilken skatten bestämdes till 30 cent per gram.

Utveckling av skatt per enhet och minimiskatt på cigaretter:

Period	Skatt per enhet cent/ st.	Minimiskatt cent/ st.
1.1–30.6.2022	8,32	32,24
1.7–31.12.2022	8,69	33,28
1.1–30.6.2023	9,06	34,32
1.7.2023–	9,43	35,36

Källa: Regeringsproposition 143/2021 rd.

Utveckling av skatten per enhet och minimiskatten på rulltobak

Period	Skatt per enhet cent/g	Minimiskatt cent/g
1.1–30.6.2022	5,95	21,43
1.7–31.12.2022	6,65	23,41
1.1–30.6.2023	7,35	25,39
1.7.2023–	8,05	27,37

Källa: Regeringsproposition 143/2021 rd.

Utvecklingen av skatten per enhet på pip- och cigarettobak

Period	Skatt per enhet cent/g
1.1–30.6.2022	8,35
1.7–31.12.2022	9,15
1.1–30.6.2023	9,95
1.7.2023–	10,75

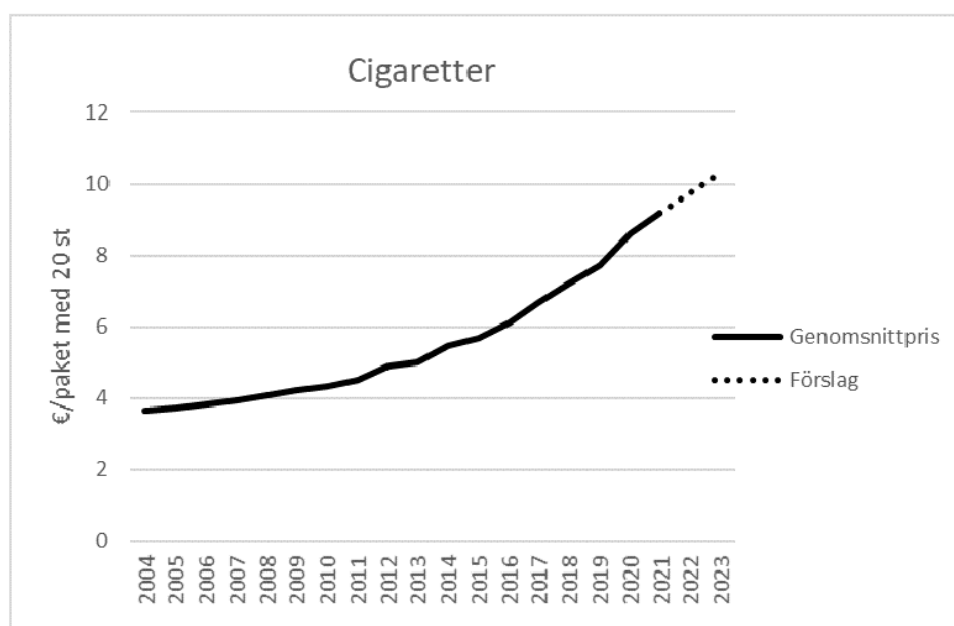
Källa: Regeringsproposition 143/2021 rd.

Utvecklingen av skatten per enhet och minimiskatten på cigarrer och cigariller under höjningens olika faser

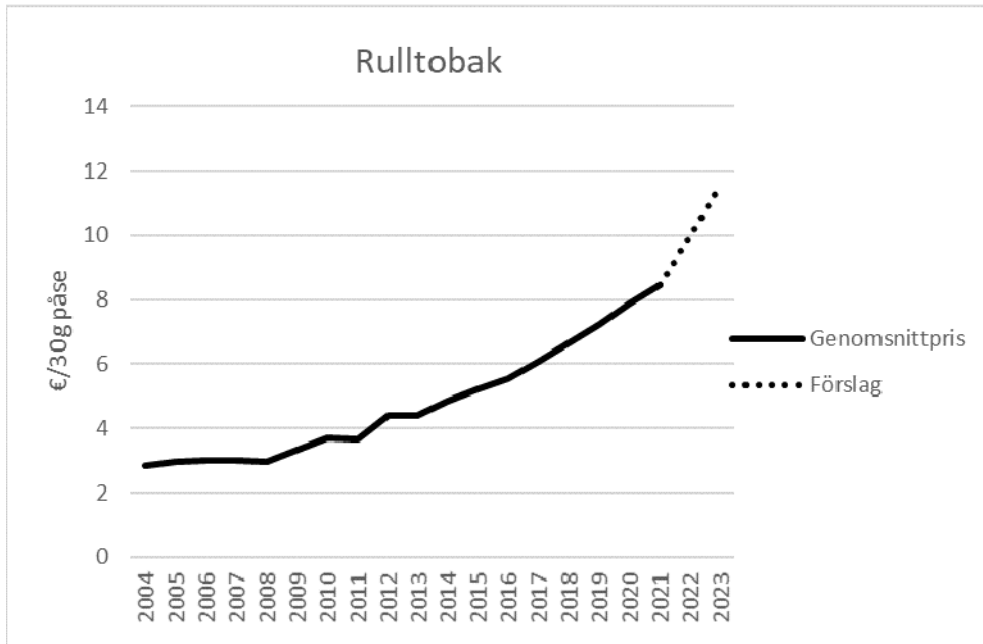
Period	Skatt per enhet cent/ st.	Minimiskatt cent/ st.
1.1–30.6.2022	6,52	32,24
1.7–31.12.2022	8,54	33,28
1.1–30.6.2023	10,56	34,32
1.7.2023–	12,58	35,36

Källa: Regeringsproposition 143/2021 rd.

Visualisering av utvecklingen av genomsnittspriserna för cigaretter och rulltobak samt den förutsedda prisutvecklingen till följd av de föreslagna skattehöjningarna

Källa: Regeringsproposition 143/2021 rd.

Källa: Regeringsproposition 143/2021 rd.

Åtgärder som vidtagits i syfte att minska spelmissbruk och sociala problem (PAF:s årliga redovisning till landskapsregeringen)

PAF:s årsredovisningar beskriver i närmare detalj vilka enskilda åtgärder som vidtagits för att begränsa spelmissbruk. PAF redovisar också spelförluster (och vinster) enligt kundsegment, vilket återges nedan.

Kundsegment (EUR)	Totalt spelöverskott					Andel kunder per segment					Genomsnittligt spelöverskott per kund (EUR)				
	2021	2020	2019	2018	2017	2021	2020	2019	2018	2017	2021	2020	2019	2018	2017
> 30 000	0	219 812 *	6 072 132	9 648 523	13 653 368	0,00%	0,00%	0,05%	0,13%	0,20%	0	54 953	39 175	39 870	44 765
15 001 - 30 000	14 026 102	18 284 221	26 214 835	18 087 884	18 436 519	0,25%	0,28%	0,43%	0,48%	0,60%	17 959	19 597	20 561	20 255	20 349
8 001 - 15 000	29 342 290	24 750 155	28 863 944	22 007 735	21 600 129	0,89%	0,69%	0,91%	1,09%	1,32%	10 627	10 654	10 655	10 751	10 805
0 - 8 000	134 369 798	120 684 221	104 547 874	71 410 935	67 150 397	70,52%	72,91%	70,83%	66,74%	73,65%	617	494	498	570	604
Vinnande spelare	-43 161 469	-43 367 676	-31 772 901	-23 056 491	-23 003 994	28,32%	26,12%	27,78%	31,57%	24,22%	-494	-495	-386	-389	-629
Total	134 576 721	120 570 733	133 925 884	98 098 586	97 836 418	100%	100%	100%	100%	100%	436	359	452	522	648

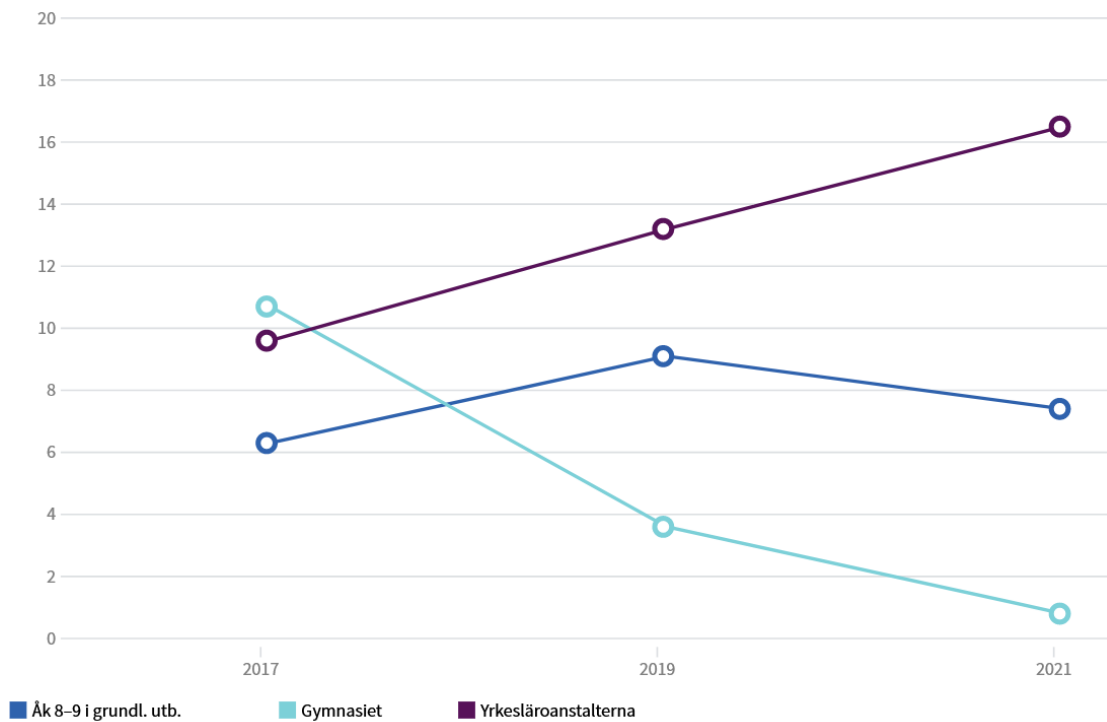

Bruttospelöverskott = spelinsatser - vinster - bonusar <small>* Saldot förklaras av att förlustgränsen för Multibrand Ltd aktiverades i februari 2020.</small>	Pafs förlustgränser 2018-2021: 2018 30 000 2019 25 000 2020-2021 20 000
--	---

Källa: PAF:s årsredovisning 2021

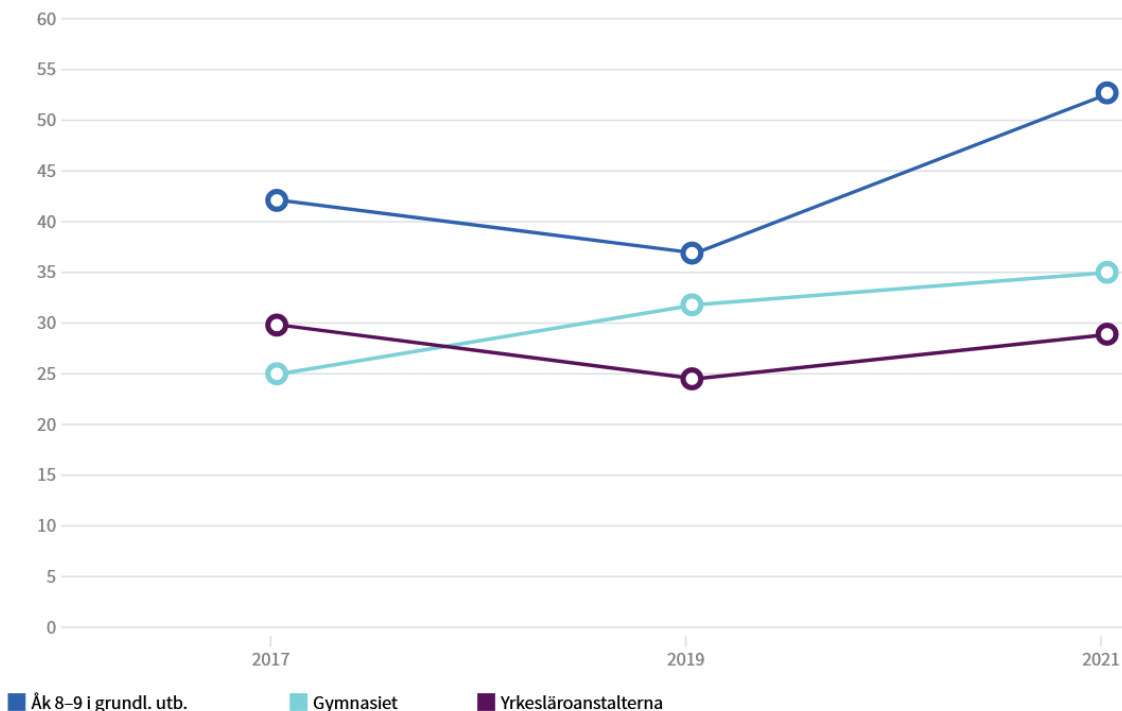
Minderårigas anskaffning av alkohol och tobak (Folkhälsans drogvaneeundersökningar och enkäten Hälsa i skolan)

Andel (%) unga på Åland under 18 år som uppger att de använder alkohol, och som uppger att de själva köpte den alkohol de drack senast i en butik, kiosk eller vid en bensinstation

Källa: Enkäten hälsa i skolan. THL.

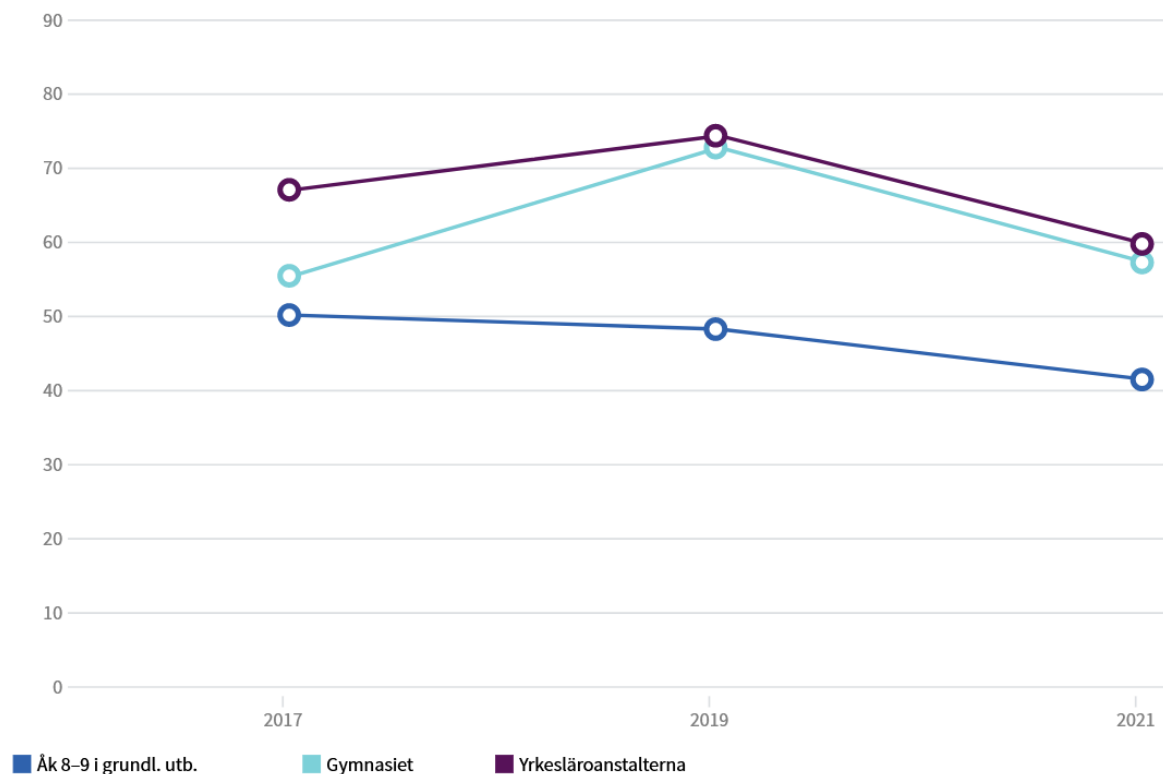
Andel (%) unga på Åland under 18 år som uppger att de använder alkohol, och som uppger att de skaffade den alkohol de drack senast på följande sätt: föräldrar skaffade eller bjöd, äldre syskon skaffade eller bjöd, tog hemifrån utan tillstånd. Avsikten är att ersätta indikatorn med den i Folkhälsans ungdomsundersökning i nästa uppföljning

Källa: Enkäten hälsa i skolan. THL.

Hur lätt det är att skaffa droger på den egna orten (enkäten Hälsa i skolan)

Andelen (%) åländska ungdomar som uppskattar att det är ganska eller mycket lätt att skaffa droger på den egna orten

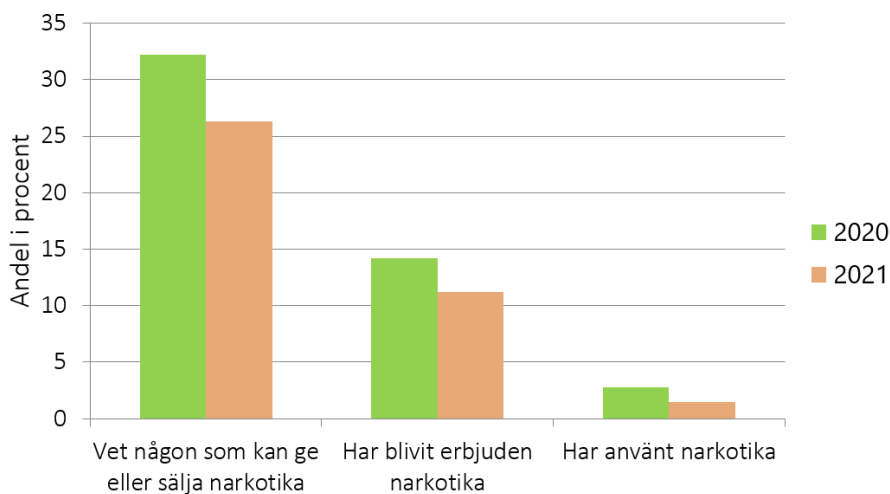

Källa: Enkäten hälsa i skolan. THL.

Om erbjudits narkotika och känner till personer som kan sälja eller ge narkotika (Folkhälsans drogvanundersökningar)

Narkotika

Årskurs 7-9

Drogvanundersökning Åland 2021

3.5 Målsättning 5:

Tillgången till vård och stöd av god kvalitet för personer med skadligt bruk eller beroende samt för deras anhöriga och närstående ska säkras och utformas utifrån varje persons behov och förutsättningar

Indikatorer för uppföljning: *Upplevelser av klient-/patientnöjdhet inom olika typer av service (särskilda undersökningar om klienters/patienters eller personalens subjektiva bedömningar). Riskbruks- eller beroendevårdsrelaterade kontakter (Ålands ombudsmannamyndighet). Antalet klienter/patienter i behandling (KST och ÅHS via ÅSUB/THL).*

Upplevelser av klient-/patientnöjdhet inom olika typer av service (särskilda undersökningar om klienters/patienters eller personalens subjektiva bedömningar)

Inte erhållits/existerar inga relevanta uppgifter hos KST och ÅHS (augusti 2022).

Riskbruks- eller beroendevårdsrelaterade kontakter (Ålands ombudsmannamyndighet)

Ombudsmannamyndigheten utför statistikinsamlingen så att den sammanställs som helhet till år 2024, i samband med vilken den publiceras här.

Antalet klienter/patienter i behandling (KST och ÅHS via ÅSUB/THL)

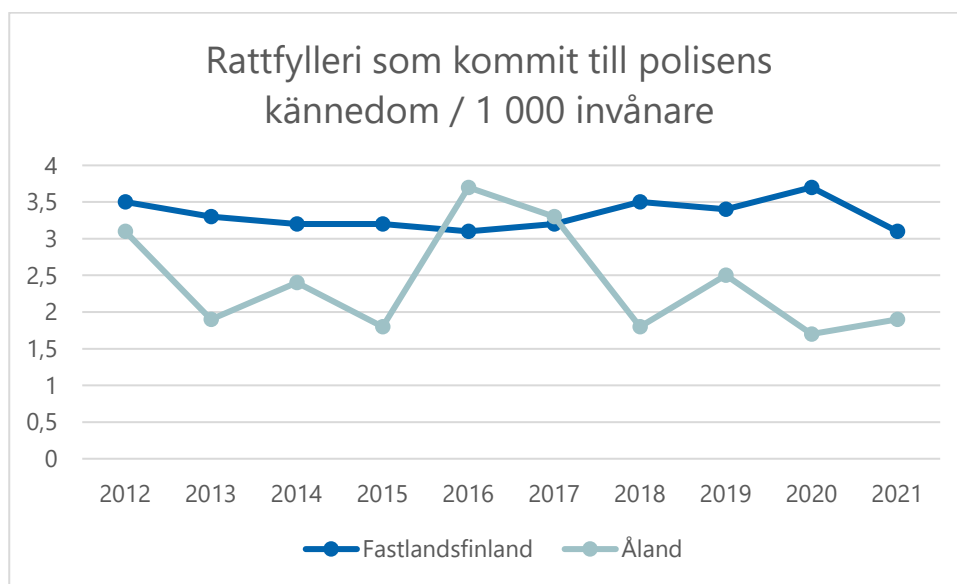
Indikatorn presenteras under målsättning 1 ovan.

3.6 Målsättning 6:

Skadeverkningar relaterade till alkohol, tobak, narkotika, dopningspreparat och spel ska minska. Barn och unga ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av andras eller eget bruk av alkohol, narkotika, dopning, tobak eller spel

Indikatorer för uppföljning: Antalet rattfyllerier, brott och våldsbrott under påverkan av alkohol eller andra droger, omhändertaganden på grund av alkohol eller droger, antal narkotikabrott samt alkohol- och narkotikarelaterad dödlighet (Statistikcentralen). Andel kvinnor som rökt under graviditeten (THL). Statistik om öppen- och slutenvårdstjänster inom sjuk- och socialvården vid problem med alkohol och droger, (Statistikcentralen). Driftskostnader för socialvårdens missbrukarvård/arbete för förebyggande av psykisk ohälsa (ÅSUB). Upplevelser av att föräldrarna dricker för mycket och upplevelser av skada av en förälders alkoholbruk (Folkhälsans drogvaneundersökningar, enkäten Hälsa i skolan). Ungas egna alkohol- tobaks- och narkotikabruk (Folkhälsans drogvaneundersökningar, enkäten Hälsa i skolan). Oroväckande användning av rusmedel eller tobaks- eller nikotinprodukter eller penningsspel bland unga (THL). Olycksfall i berusat tillstånd under läsåret (enkäten Hälsa i skolan). Allmänt mående (Folkhälsans drogvaneundersökningar). Mental hälsa - ångest, social ångest, nedstämdhet, självkänsla och sinnesstämning (enkäten Hälsa i skolan).

Antalet rattfyllerier, brott och våldsbrott under påverkan av alkohol eller andra droger (Statistikcentralen)

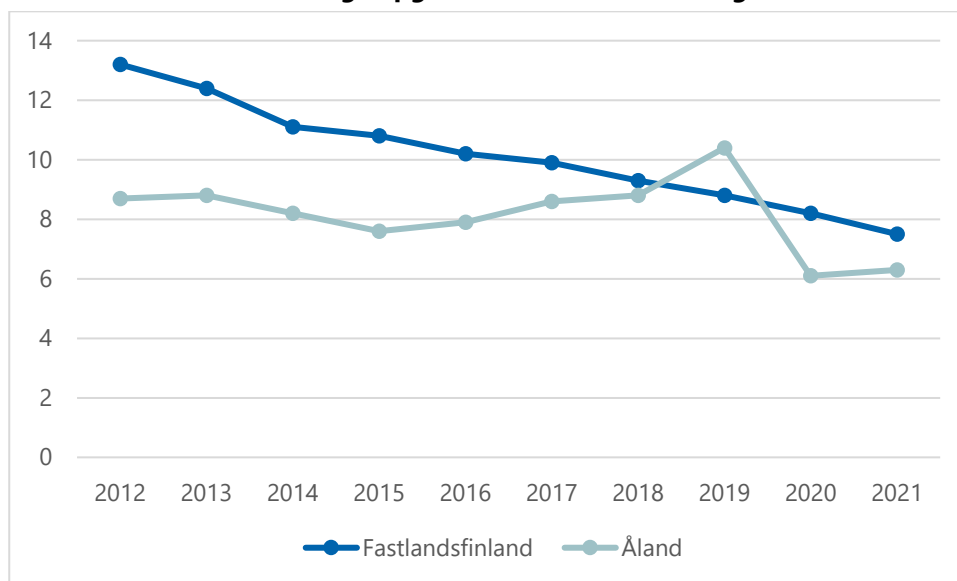

Källa: THL/Sotkanet

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Fastlandsfinland	3,5	3,3	3,2	3,2	3,1	3,2	3,5	3,4	3,7	3,1
Åland	3,1	1,9	2,4	1,8	3,7	3,3	1,8	2,5	1,7	1,9

Omhändertaganden på grund av alkohol eller droger (Statistikcentralen)

Personer som omhändertagits pga. alkohol och andra droger / 1 000 invånare

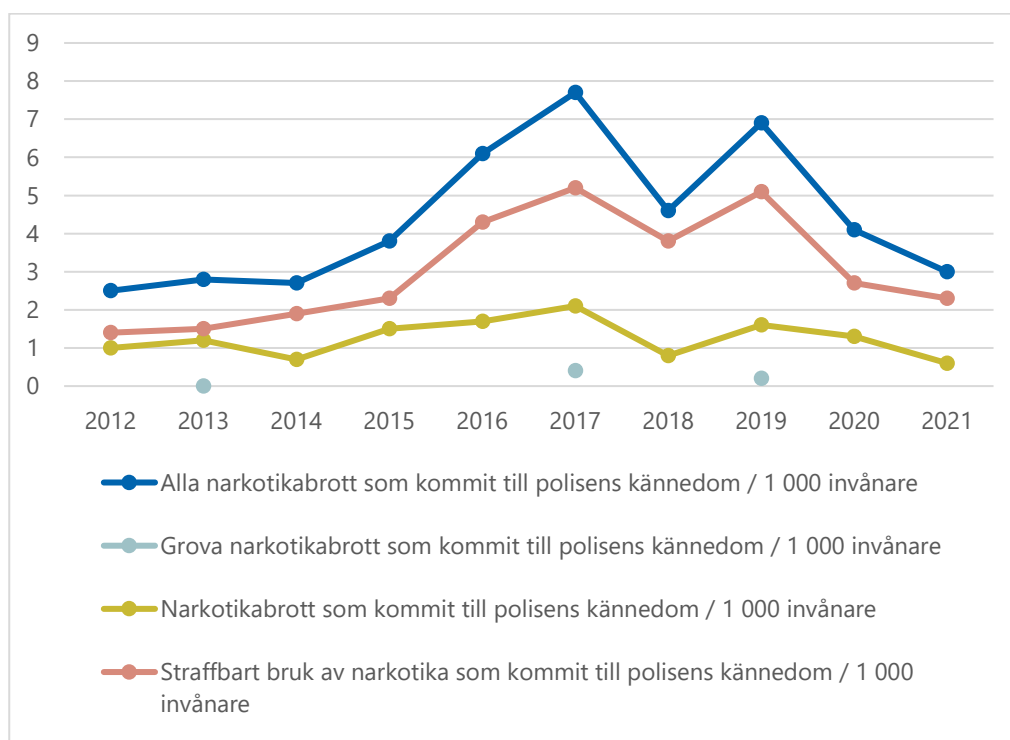

Källa: Sotkanet

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Fastlandsfinland	13,2	12,4	11,1	10,8	10,2	9,9	9,3	8,8	8,2	7,5
Åland	8,7	8,8	8,2	7,6	7,9	8,6	8,8	10,4	6,1	6,3

Antal narkotikabrott (Statistikcentralen)

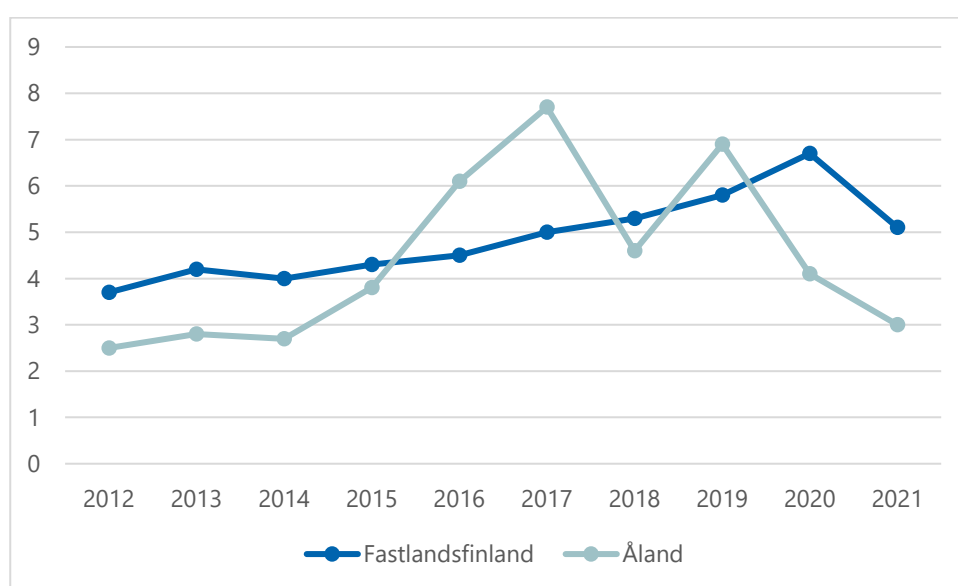
Antal narkotikabrott på Åland (kategoriserade)

Källa: Sotkanet

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Alla narkotikabrott som kommit till polisens kännedom / 1 000 invånare	2,5	2,8	2,7	3,8	6,1	7,7	4,6	6,9	4,1	3
Grova narkotikabrott som kommit till polisens kännedom / 1 000 invånare		0				0,4		0,2		
Narkotikabrott som kommit till polisens kännedom / 1 000 invånare	1	1,2	0,7	1,5	1,7	2,1	0,8	1,6	1,3	0,6
Straffbart bruk av narkotika som kommit till polisens kännedom / 1 000 invånare	1,4	1,5	1,9	2,3	4,3	5,2	3,8	5,1	2,7	2,3

Alla narkotikabrott som kommit till polisens kännedom / 1 000 invånare i jämförelse med riket

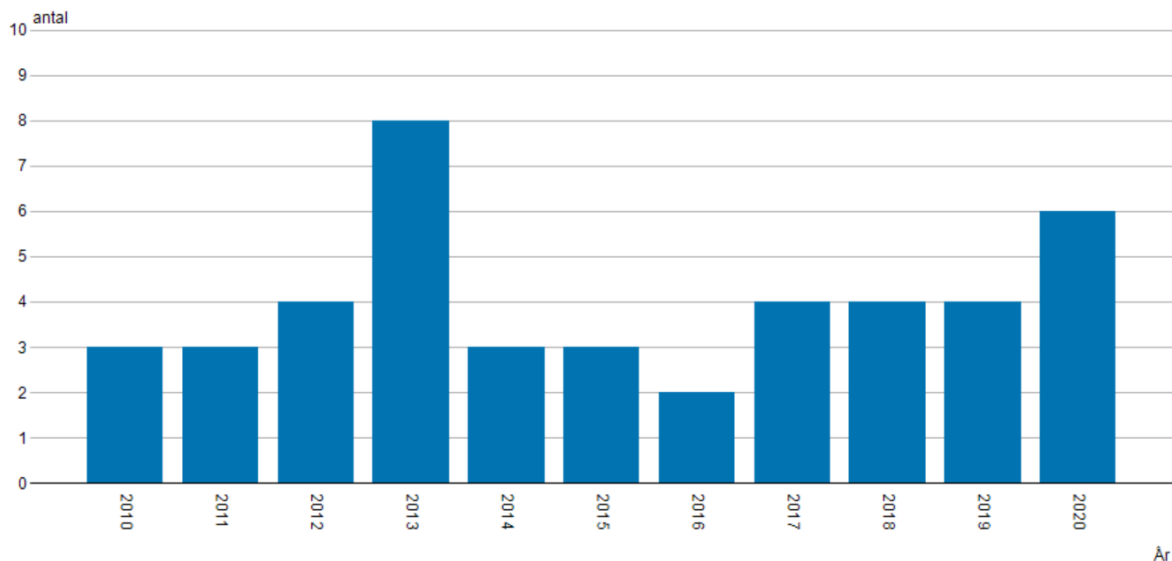

Källa: Sotkanet

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Fastlandsfinland	3,7	4,2	4	4,3	4,5	5	5,3	5,8	6,7	5,1
Åland	2,5	2,8	2,7	3,8	6,1	7,7	4,6	6,9	4,1	3

Alkohol- och narkotikarelaterad dödlighet (Statistikcentralen)

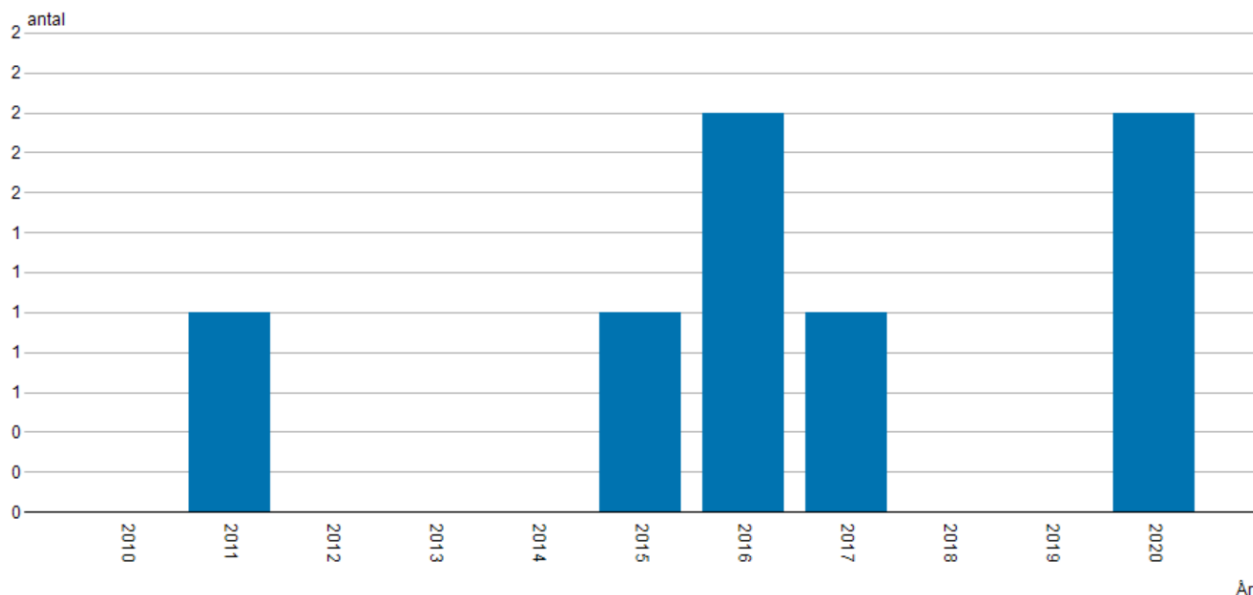
Döda efter År. MA2 ÅLAND, 41 Alkoholrelaterade sjukdomar och alkoholförgiftningsolycka, Döda.

Källa: Statistikcentralen (med definitionen från Sotkanet).

Indikatorn visar alkoholdödlighet enligt en snäv definition. I antalet ingår de dödsfall i vilka den så kallade grundläggande dödsorsaken är alkoholrelaterad (alkoholrelaterade sjukdomar och alkoholförgiftning genom olyckshändelse).

Döda efter År. MA2 ÅLAND, 48 Förgiftningsolyckor exkl. alkoholförgiftningsolycka (X40-X44, X46-X49, Y10-Y15), Döda.

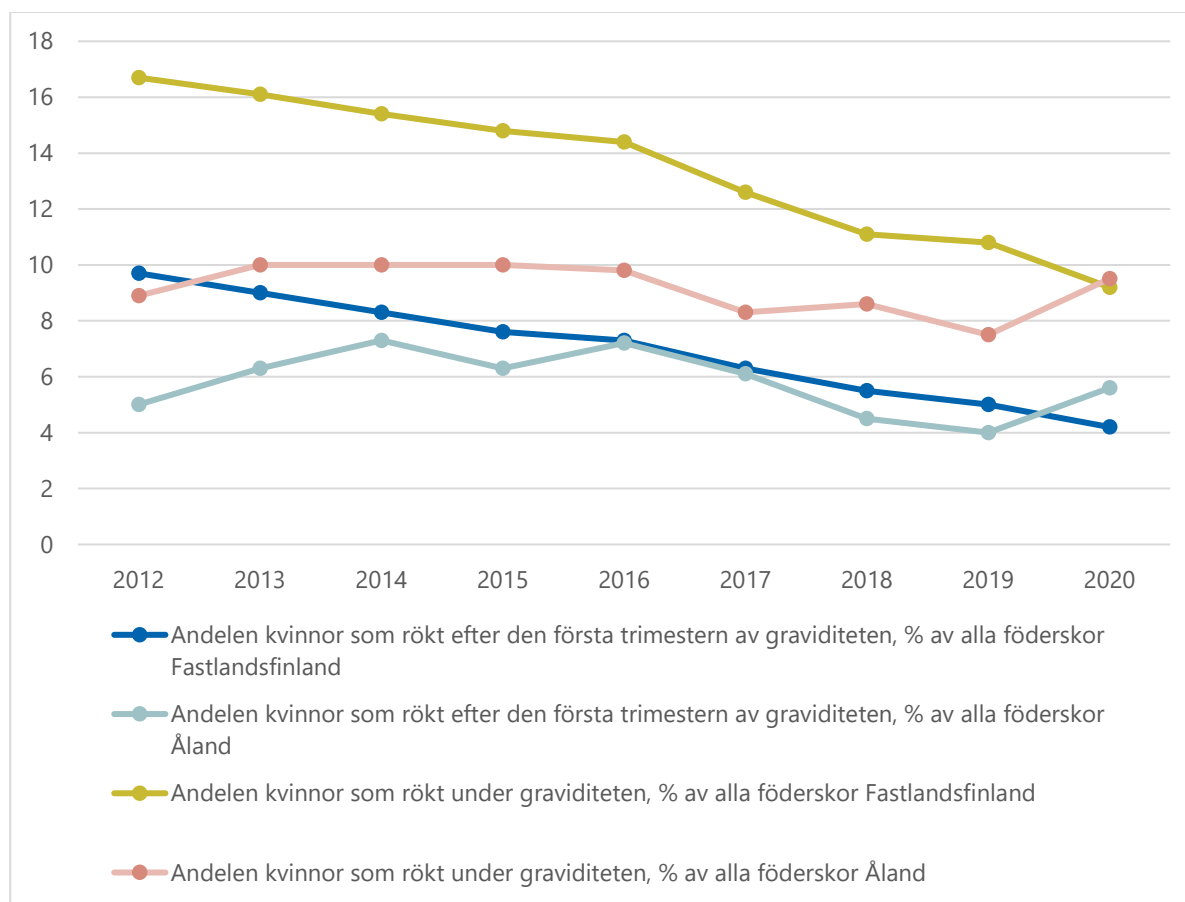

Källa: Statistikcentralen.

Förgiftningsolyckor ovan inkluderar förutom förgiftningsolyckor som beror på narkotika eller läkemedel, även andra förgiftningsolyckor. Självmed med koppling till narkotika ingår däremot inte i indikatorn ovan.

En narkotikaspecifik indikator ersätter denna i kommande uppföljningar om uppgifter erhålls.

Andel kvinnor som rökt under graviditeten (THL)

Källa: Sotkanet/THL

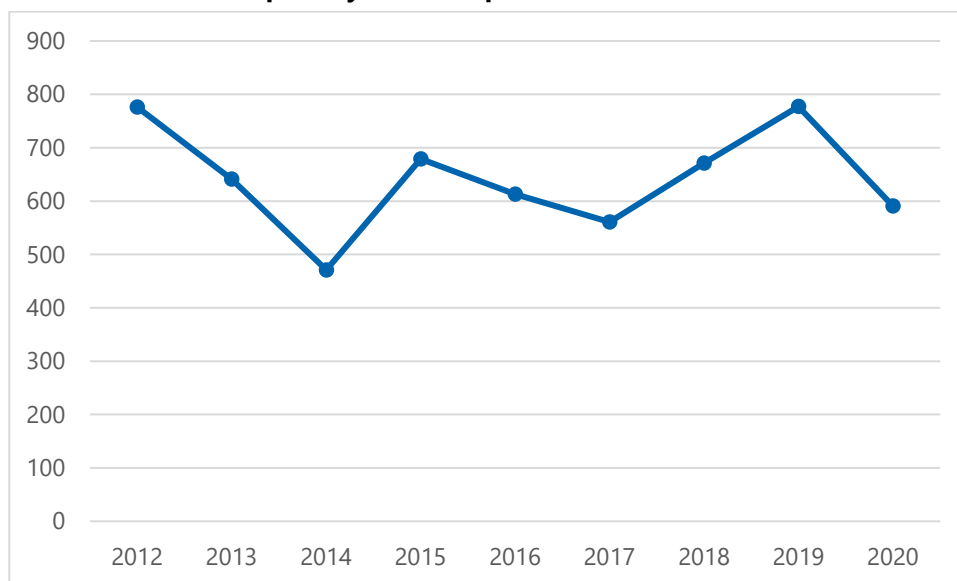
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Andelen kvinnor som rökt efter den första trimestern av graviditeten, % av alla föderskor	Fastlandsfinland	9,7	9	8,3	7,6	7,3	6,3	5,5	5	4,2
	Åland	5	6,3	7,3	6,3	7,2	6,1	4,5	4	5,6
Andelen kvinnor som rökt under graviditeten, % av alla föderskor	Fastlandsfinland	16,7	16,1	15,4	14,8	14,4	12,6	11,1	10,8	9,2
	Åland	8,9	10	10	10	9,8	8,3	8,6	7,5	9,5

Statistik om öppen- och slutenvårdstjänster inom sjuk- och socialvården vid problem med alkohol och droger, (Statistikcentralen)

Indikatorn presenteras under målsättning 1 ovan.

Driftkostnader för socialvårdens missbrukarvård/arbete för förebyggande av psykisk ohälsa (THL/ÅSUB)

Missbrukarvårdens specialtjänsternas på Åland, driftkostnader totalt, 1 000 euro

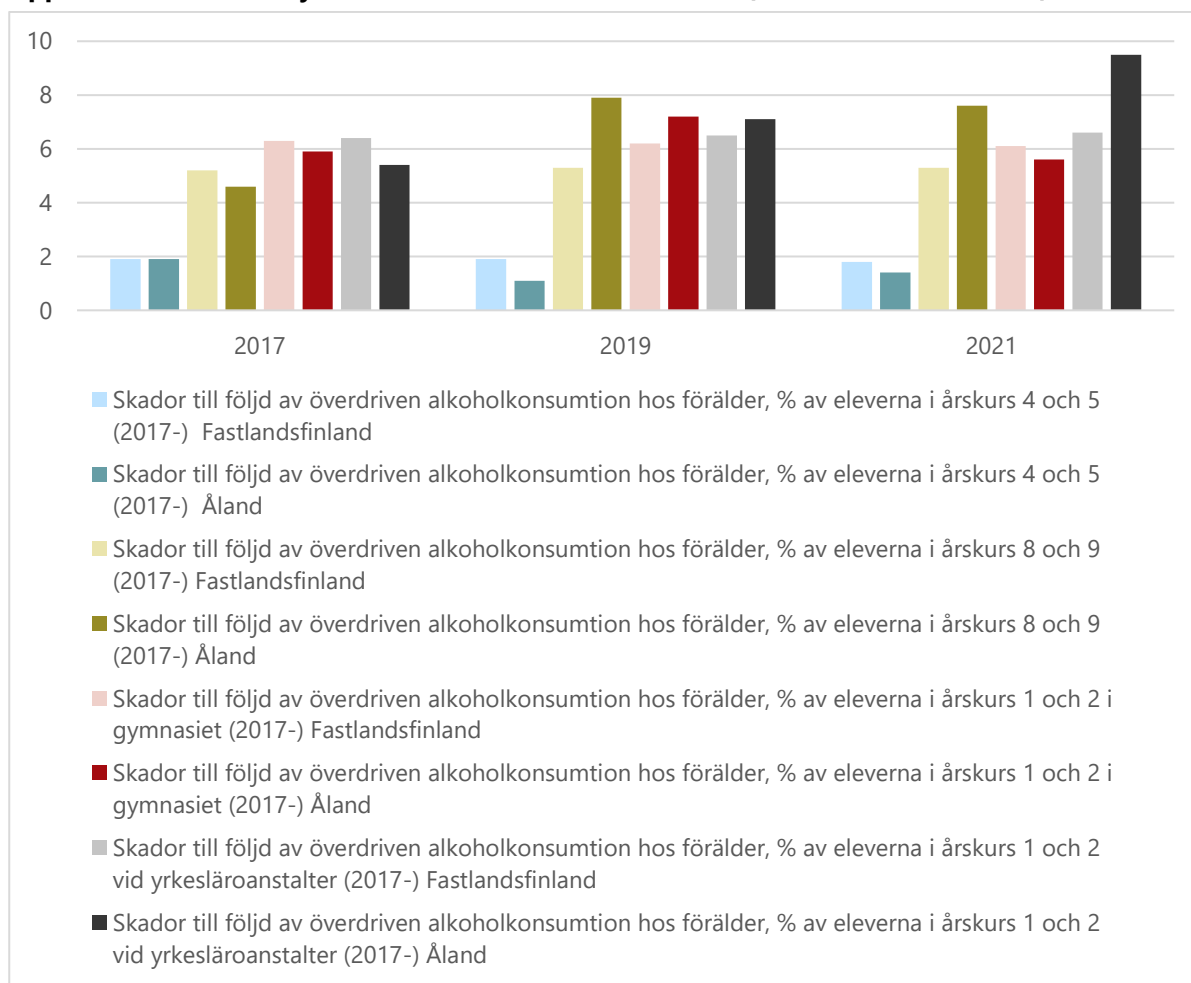

Källa: Sotkanet/ÅSUB

Indikatorn inkluderar endast av kommunernas socialvård, idag av KST, rapporterade kostnader.

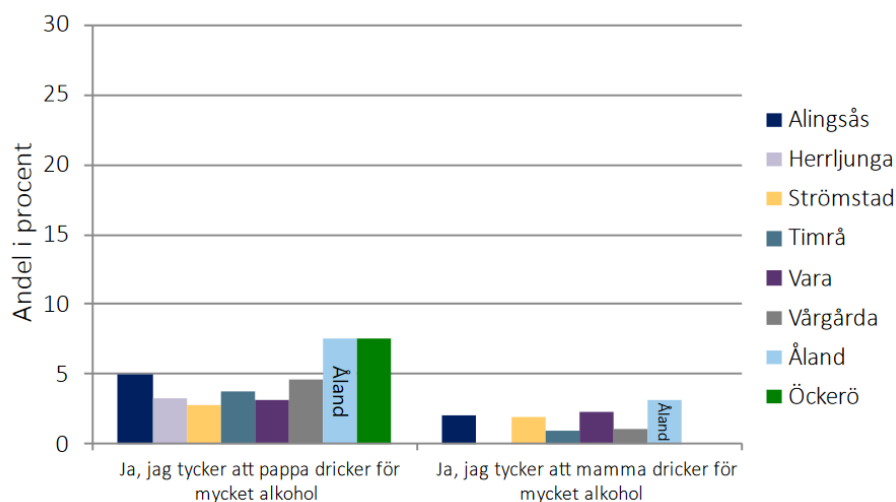
Upplevelser av att föräldrarna dricker för mycket och upplevelser av skada av en förälders alkoholbruk (Folkhälsans drogvaneeundersökningar, enkäten Hälsa i skolan)

Upplevda skador till följd av överdriven alkoholkonsumtion (Hälsa i skolan-enkäten)

Folkhälsans drogvaneeundersökning år 2020

Andel (%) av gymnasieelever i årskurs ett som oroar sig för en förälders alkoholvanor

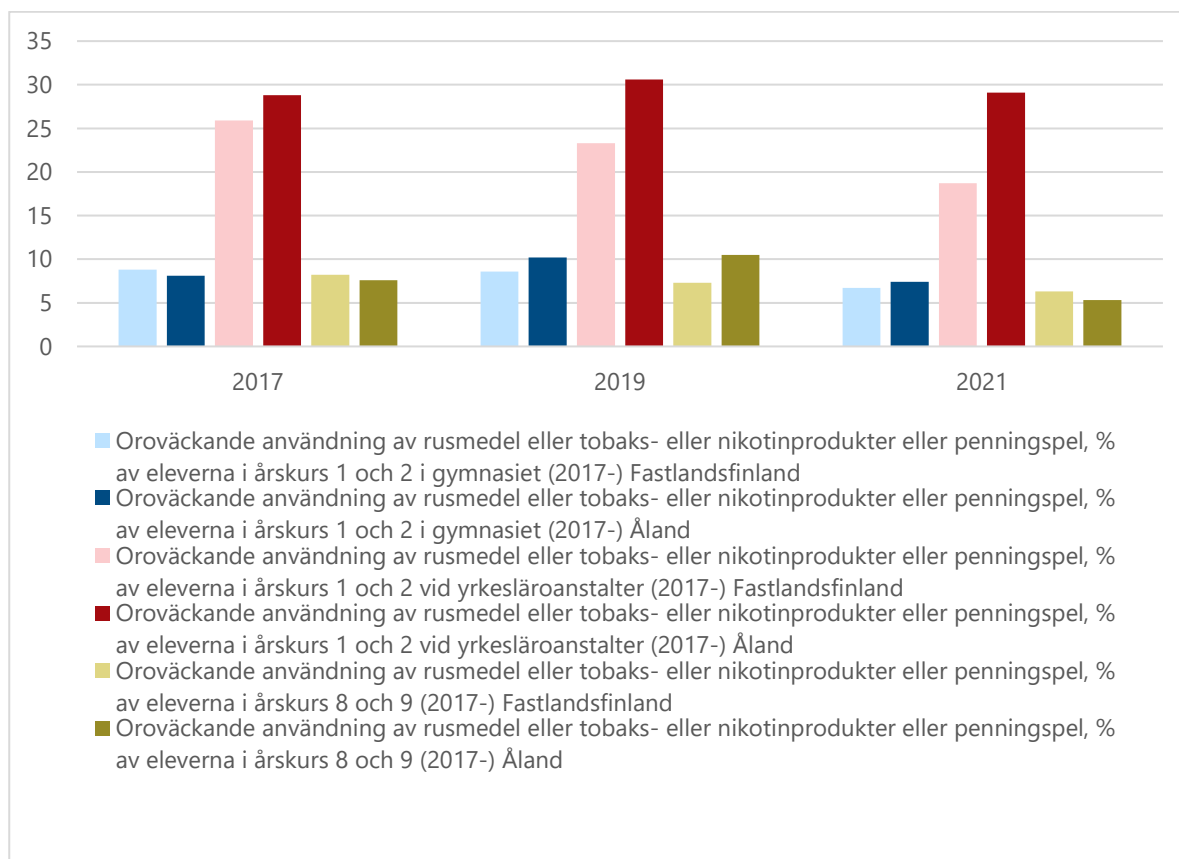

Källa: Drogvaneeundersökningarna, Folkhälsan.

Ungas egna alkohol- tobaks- och narkotikabruk (Folkhälsans drogvaneeundersökningar, enkäten Hälsa i skolan)

Indikatorn presenteras under målsättning 1 ovan.

Oroväckande användning av rusmedel, tobaks-, nikotinprodukter eller penningspel bland unga (THL)

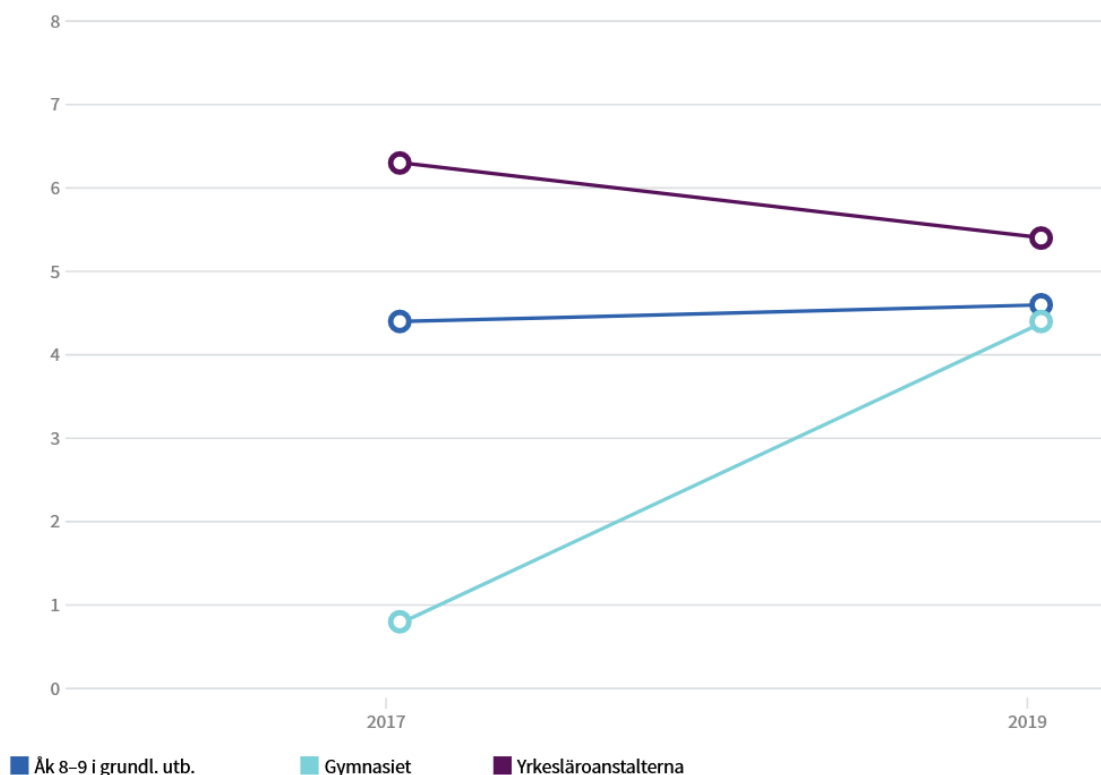

Källa: Sotkanet. Enkäten hälsa i skolan/THL

Indikatorn är baserad på Hälsa i skolan-undersökningarna och grundar sig på fyra frågor: 1) *Använder dagligen någon typ av tobaksprodukt eller elektroniska cigaretter*, 2) *Ordentligt berusad minst en gång per månad*, 3) *Provad minst två gånger cannabis, samt 4) Spelar penningspel varje vecka*. I indikatorn ingår de svarande som uppfyller minst två av de ovan nämnda.

Olycksfall i berusat tillstånd under läsåret (enkäten Hälsa i skolan)

Andelen (%) åländska ungdomar som under läsåret har drabbats av minst ett olycksfall i berusat tillstånd vilket krävt besök på hälsovårdsmottagning.

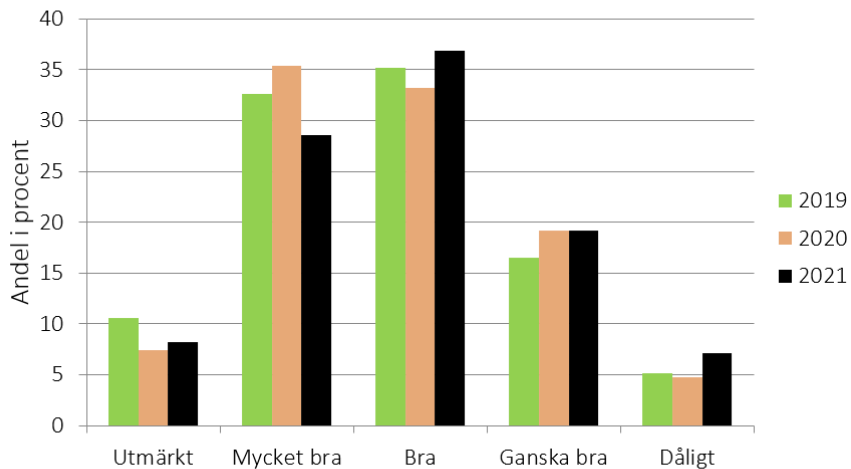

Källa: Enkäten hälsa i skolan/THL

Allmänt mående (Folkhälsans drogvanundersökningar)

Hur mår du rent allmänt?

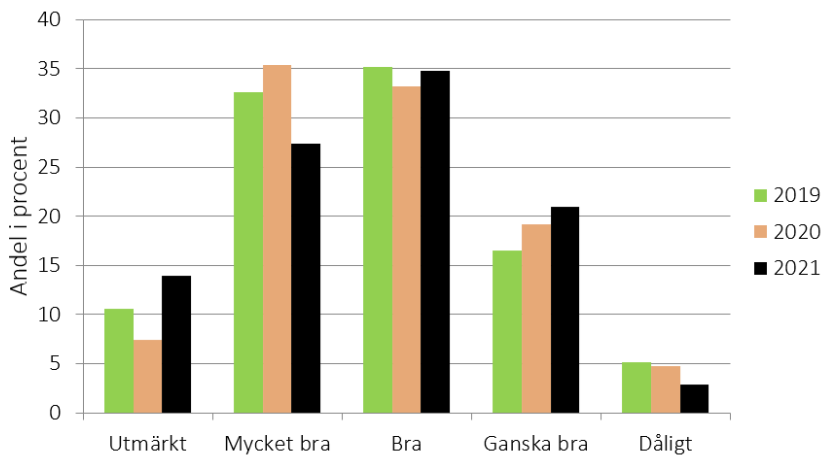
Årskurs 1-2

Drogvanundersökning 2021
Ålands Lyceum

Hur mår du rent allmänt?

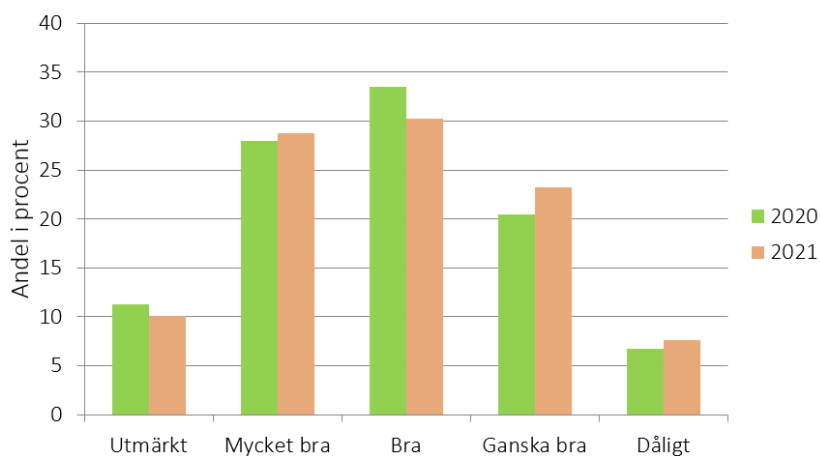
Årskurs 1-2

Drogvanundersökning 2021
Ålands Yrkesgymnasium

Hur mår du rent allmänt?

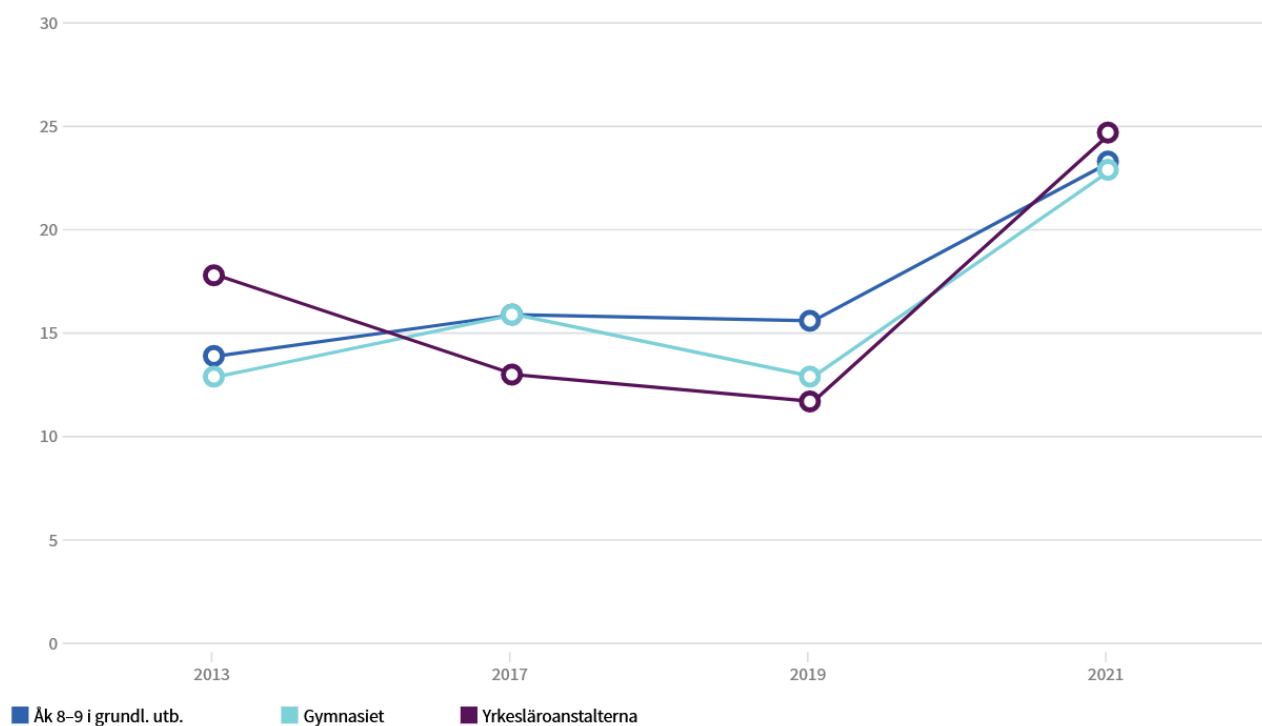
Årskurs 7-9

Drogvaneundersökning Åland 2021

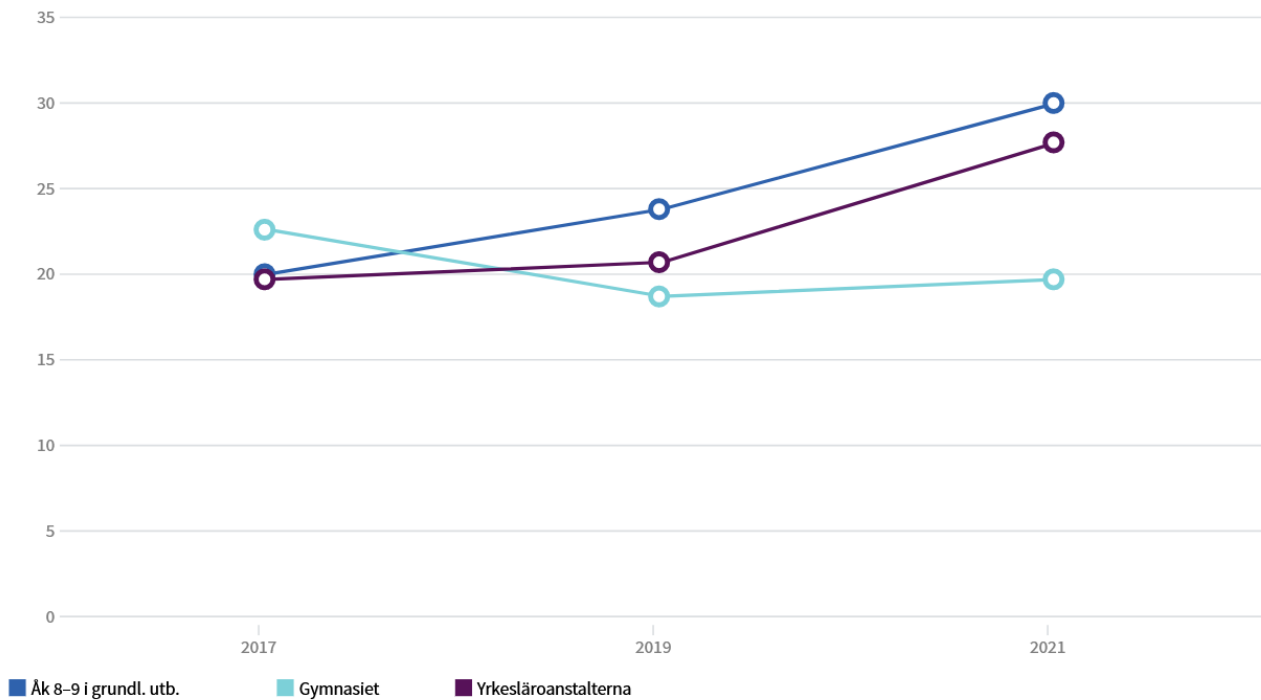
Mental hälsa - ångest, social ångest, nedstämdhet, självkänsla och sinnesstämning (enkäten Hälsa i skolan)

Andelen (%) åländska ungdomar som har måttlig eller svår ångest under de senaste två veckorna

Källa: Enkäten hälsa i skolan/THL.

Andelen (%) åländska ungdomar som har ringa intresse eller nöje av att göra saker, nedstämdhet, depression eller känt hopplöshet under de senaste två veckorna

Källa: Enkäten hälsa i skolan/THL.

Indikatorn omfattar de som har fått minst 10 poäng sammanlagt på självuppskattningsfrågor baserade på GAD7-mätaren (Generalized anxiety disorder).